

INSPIRATIEDOCUMENT
opwaardering openbare ruimte centrum Zevenaar
februari 2018

opdrachtgever:

ontwerp:

BURO LUBBERS
landschapsarchitectuur & stedenbouw

I. Inleiding

Inhoud

Inleiding	2
Samenvatting	4
I. Analyse & Context	6
Historische context	7
Kwaliteiten openbare ruimte Zevenaar	8
Kansen openbare ruimte Zevenaar	9
Het Verhaal van Zevenaar	10
Bereikbaarheid van het centrum	12
2. Ambitie en basisprincipes	13
1. Sequentie van pleinen	14
2. Helder tapijt	15
3. Groen op strategische plekken	16
4. Verbeteren verblijfskwaliteit, herkenbaarheid en beleving inrichtingselementen	20
5. Sfeer en veiligheid - Verlichting	22
6. Duurzaamheid	24
7. Het Verhaal van Zevenaar - Kunst	26
8. Gevel- en reclamebeleid	28
9. Verbindingen naar verblijfsplekken in de luwte	30
3. Pleinen	31
Markt	32
Raadhuisplein	34
Muldershof	36
Voorhof gemeentehuis en Hal 12	38
4. Faserings en actieplan	40
Bijlagen	42
1. Input inloopavond 11 juli 2017	
2. Studie en visie overkapping Raadhuisplein	
3. Routes hulpdiensten en bevoorrading	

Plangebied Inspiratiedocument opwaardering openbare ruimte

Inleiding

In het kader van de centrumvisie uit december 2015 wil de gemeente Zevenaar de vitaliteit van de openbare ruimte van het centrum als bovenlokaal winkelgebied in ere houden. Eén van de maatregelen daartoe is het beter laten aansluiten van de openbare ruimte op de behoeften van de consument. Dit betekent dat de sfeer en beleving van het centrum verbeterd kunnen worden, dat er voorzieningen nodig zijn om jaarrond activiteiten en evenementen te organiseren en dat de aantrekkelijkheid van het centrum ook voor jongeren wordt vergroot. Om deze doelen te bereiken is dit inspiratiedocument opgesteld. Een realistisch plan, dat alle aanwezige kwaliteiten van Zevenaar uitbuit en inzichtelijk maakt hoe het centrum van Zevenaar opgewaardeerd kan worden tot een aantrekkelijke openbare ruimte waar het heerlijk vertoeven is en het aanwezige winkel- en horeca-aanbod tot zijn recht komt.

Aantrekkelijk centrum

Het centrum van Zevenaar kenmerkt zich door haar dorpse karakter en tegelijkertijd stedelijke voorzieningenpakket. Er is een aangename afwisseling tussen reuring en rust. De Kerkstraat, Marktstraat en Grietsestraat vormen een lint waarlangs Zevenaar is uitgegroeid tot de stad die het nu is. Onderdeel van het lint is het kernwinkelgebied. Het lint wordt door een aantal bijzondere plekken verrijkt, zoals de buitenruimte rondom de H. Andreas-kerk, de Markt, het Raadhuisplein en de pleinruimtes rond het Muldershof. Deze plekken hebben de potentie om een aantrekkelijke ruimtelijke kwaliteit te combineren met

functionaliteit en gebruiksvriendelijkheid. Een vitaal centrum is divers en flexibel. Het centrum van Zevenaar heeft sterke hoofdwinkelstraten. Maar daarnaast ook winkels die meer in de luwte liggen; aangetrokken door een lagere huurprijs. In het centrum wordt volop gewoond boven winkels en er is een divers pakket aan horeca en leisure. De basis is op orde. Willen we het centrum toekomstbestendig houden, dan is het belangrijk om het programma te verrijken. Het centrum van Zevenaar heeft de kwaliteiten om uit te groeien tot een aantrekkelijk en vitaal winkelgebied. De opwaardering van de openbare ruimte kan deze kwaliteiten versterken en weer laten schitteren.

Opwaarderen openbare ruimte

Op de eerste plaats kan een zorgvuldige inrichting van de openbare ruimte sturend zijn in het opwaarderen van het centrum.

De verrommeling bij de entrees van het centrum is typerend voor het karakter van kernwinkelgebied. Een overdaad aan paaltjes, borden, straatmeubilair en reclame-uitingen bepaalt het beeld. Hoewel de routes van de parkeervoorzieningen naar het centrum voor bewegingen zorgen en daarmee draagvlak voor de winkels creëren, is hun inrichting op veel plekken onaantrekkelijk. Wij stellen ons hier een rustig straatbeeld voor; minder is meer. Uniformiteit in bijvoorbeeld de groenstructuur en reclame-uitingen draagt bij aan een aantrekkelijker beeld en een ontspannen gemoedstoestand van de bezoekers. De inrichting van de openbare ruimte is gebaat bij zorgvuldigheid, eenvoud en balans.

Karakteristieken benutten

Op de tweede plaats kan het programma worden verrijkt door de kwaliteit van de plekken in de luwte in te zetten voor het centrum. Eén van die plekken is de historische kasteelboerderij Huis Sevenaar. De strategische positie die het landgoed ooit vervulde is onveranderd belangrijk, niet meer voor militaire doeleinden maar voor de vitaliteit van het centrum. Het strategische belang wordt nu bepaald door de ligging in de luwte van het centrum en de groene oase van het landgoed als enige nog in bedrijf zijnde stadsboerderij van Nederland. Naast Landgoed Sevenaar vormen het Freulebos, de groene plek rondom de kerk, de Witteburgstraat de plek van de burcht, het voorplein van het gemeente- en Hal 12 op het BAT-terrein en wandelroutes naar het buitengebied (potentieel) unieke kwaliteiten die Zevenaar onderscheiden van andere kernen. Gepositioneerd in de luwte van het kernwinkelgebied kunnen dit de trekkers worden van het centrum. Het zijn bij uitstek geschikte plekken om het Verhaal van Zevenaar te vertellen en om de groene verblijfskwaliteit van het centrum een impuls te geven.

Proces

Omdat we de kennis en wensen van de ondernemers, de gemeente, bewoners en raadsleden zo goed mogelijk willen benutten is een interactief proces gevolgd. In juli hebben we gezamenlijk met het projectteam het centrum bezocht en zijn alle disciplines gevraagd hun ambities te delen. Daarna is een eerste informatieavond gehouden en hebben de ondernemers en bewoners gezamenlijk een schouw gemaakt van het huidige centrumgebied met zijn kwaliteiten en kansen. Alle ambities, opmerkingen en wensen (zie bijlage) zijn zo goed mogelijk tegen elkaar afgewogen en verwerkt in een eerste presentatie van het inspiratiedocument, die opgesteld is om te bespreken in de projectgroep. Via de projectgroep zijn bij ambtenaren, raadsleden en ondernemers individuele reacties opgehaald op deze eerste presentatie. In onderliggend inspiratiedocument zijn alle reacties afgewogen en vertaald naar een integraal plan om van het centrum van Zevenaar een aantrekkelijk verblijfsgebied te maken.

Doel inspiratiedocument

Het inspiratiedocument toont de ambitie voor het revitaliseren van het centrumgebied tot een aantrekkelijk verblijfsgebied.

het inspiratiedocument antwoord op:

- Versterken verblijfskwaliteit en sfeer
- Inrichting ondersteunend aan belangrijkste functies
- Versterken sequentie van pleinen
- Uitnodigende entrees
- Aandacht voor groen in de stad
- Uitdragen van het Verhaal van Zevenaar
- Goede voorzieningen voor auto en fiets
- Verlichting met meerwaarde in centrumbeleving
- Verduurzaming
- Aandacht voor gevels en leegstand

Inmiddels is het centrum ingemeten en kan het inspiratiedocument vertaald worden naar een VO en DO Inrichtingsplan openbare ruimte. Daarna kan het plan stap voor stap uitgevoerd worden.

Opzet rapport

Het eerste hoofdstuk gaat in het kort in op de karakteristieken van het centrum van Zevenaar. Ook is het Verhaal van Zevenaar opgenomen, dat door Bolder Brands in opdracht van het centrummanagement is opgesteld, omdat het verhaal en dit inspiratiedocument elkaar aanvullen en kunnen versterken. Daarna gaan we in het kort in op de context van het centrum.

In het derde hoofdstuk wordt de toolbox beschreven.

In de fasering wordt ingegaan op de stappen die genomen kunnen worden om het inspiratiedocument stapsgewijs tot uitvoer te brengen. Quick Wins zijn natuurlijk de openbare ruimtes van het Raadhuisplein en het voorterrein van het BAT complex. Deze kunnen meeliften op de ontwikkelingen in de aanliggende bouwvolumes: de herontwikkeling van het oude gemeentehuis en de transformatie van Hal 12. Het centrumgebied kan stap voor stap ontwikkeld worden tot een aantrekkelijk verblijfsgebied en gelijk opgaan met het uitrollen van de marketingstrategie.

Samenvatting

Centrum visitekaartje gemeente Zevenaar

Het centrumgebied is het visitekaartje van Zevenaar. De centrale doelstelling is het creëren van een aangenaam, duurzaam en bereikbaar centrum, dat uitnodigt tot verblijf, ontmoeting en een volgend bezoek. Vanuit de kwaliteiten van het centrum als geheel, de kracht van bijzondere plekken en de kansen voor een sterk, duurzaam en goed functionerend centrum kan het hart van Zevenaar zichzelf (opnieuw) positioneren in de regio.

Analyse

Op veel punten scoort Zevenaar goed. Er zijn een aantal historische parels binnen het centrum, met een aantal kleine aanpassingen kunnen deze elementen ‘het Verhaal van Zevenaar’ kracht bij zetten. In het centrum wordt volop gewoond boven winkels en er is een divers pakket aan horeca, en leisure. Juist deze diversiteit zorgt voor levendigheid gedurende de hele dag. De openbare ruimte kan beter benut worden om de verschillende functies te faciliteren. Het lint wordt verrijkt door een sequentie van pleinen en groene kamers. De ene plek functioneert beter dan de andere, maar iedere plek heeft een eigen identiteit. De bomen van het Freulebos en Huis Sevenaar vormen groene decors, die vanuit de winkelstraat regelmatig zichtbaar zijn. In het centrum kragen de Platanen uit over het historisch lint waardoor ze ankerpunten vormen in het stedelijk weefsel. Door het verder versterken van deze rijkheid aan groen kan Zevenaar zich profileren in de regio en een aangename en leefbare binnenstad bieden aan de inwoners.

Rommelige entrees, ongelukkig geplaatste fietsenrekken en een overdaad aan paaltjes en andere obstakels zorgen voor een onvriendelijk welkom. Helaas is de relatie tussen binnen en buiten eerder een uitzondering dan de regel. Donkere stegen en blinde gevels dragen niet bij aan de gastvrijheid van Zevenaar.

Het centrum is ingericht voor langzaam verkeer, oftewel voor zowel voetgangers als fietsers. Dit dubbelgebruik zorgt voor levendige straten op rustige momenten, maar soms ook voor conflicten tussen snelle fietsers en voetgangers. De parkeervoorzieningen liggen aan de rand van het centrum, op korte afstand van de winkelstraten en pleinen. Het winkelgebied is hierdoor volledig vrij van auto's. Naast de historische entrees vormen de parkeervoorzieningen de ontvangstruimtes van veel bezoekers. Vanuit deze parkeervoorzieningen wordt de stad betreden. De huidige donkere en/of ongezellige stegen vragen om aandacht.

Ambitie

Het historisch lint met een herkenbaar tapijt en sequentie van bijzondere pleinen vormt de basis van het centrum. Door aanpassingen op de pleinen kan het centrum beter leesbaar worden. De winkelstraten houden hun tapijt van gebakken

klinkers. De markering van ‘fietspad’ in de verharding wordt opgeruimd. Het kernwinkelgebied wordt een voetgangerszone waar de fietser te gast is.

De pleinen worden verbijzonderd met eigen verharding van hoogwaardige materialen. Hierdoor wordt hiërarchie en rust aangebracht. De verharding en het ontwerp van de pleinen wordt gekozen op basis van het karakter en gebruik van de plek. Alle plekken samen vormen een compleet pakket waar verschillende doelgroepen aan hun trekken komen. Het groen rond de kerk wordt gekoesterd en de entree van het winkelgebied wordt hier benadrukt door bolgewassen te voorzien die enkele keren per jaar zorgen voor een kleurenspektakel. De Markt is hét horecaplein van de stad. Het plein wordt gestructureerd door op accentplekken bomen te voorzien en het horecaplein af te zoomen met een robuuste haag.

Het Raadhuisplein ligt centraal in het winkelgebied en op het kruispunt van de twee belangrijkste routes in het centrum. Door de grootste pleinruimte is het plein multifunctioneel inzetbaar voor zowel grote als kleine evenementen en activiteiten. De open lucht met de ervaring van daglicht, de lucht, bomen, aanliggende bebouwing en een plein waaraan gewoond wordt zorgt voor afwisseling in het weefsel van straten, stegen en groene plekken. Een kwaliteit die wordt gekoesterd. Rondom het plein wordt meubilair geplaatst in de vorm van comfortabele banken, die tevens de doorgaande winkelroutes van het plein scheiden. Met kleine ingrepen ontstaat een evenementenplein welke ook op al de andere dagen van het jaar een fijne plek is waar bezoekers en inwoners het stadsleven kunnen ervaren. Het Muldershof ligt mooi besloten in het stedelijk weefsel los van de winkelstraat, maar te midden van een prettige reeks van (groene) plekken en is aan alle zijden verbonden met haar omgeving. Aan de Grietsestraat wordt het aanwezige voorplein geaccentueerd met 2 podia inclusief grote bomen met sierwaarde. De stegen vanaf de parkeerplaatsen worden hier aantrekkelijk gemaakt door zoveel mogelijk daglicht te voorzien. De daken boven de stegen worden mogelijk verwijderd waardoor er een soort van ‘tussenhof’ in de open lucht ontstaat met 2 bestaande kiosken. Het voorstel is dat de winkels aan het ‘Smuldershof’ zich gezamenlijk profileren als de Zevenaarse foodmarket. Dit zou een mooie aanvulling zijn op het evenementenplein Raadhuisplein en het horecaplein Markt. Elke maand of week kan er op een vast moment een foodevent in de vorm van een proeverij, workshop, etc. plaatsvinden, waardoor Muldershof in het geheugen van de bezoekers opgenomen wordt en zal gaan functioneren als volwaardig plein in het centrum van Zevenaar. Door de bomen flink terug te snoeien, een stadstafel, podium en een opener karakter van de terrassen, kan het Muldershof een lommerrijk verblijfsplein vormen met een uitnodigende unieke sfeer.

De unieke kracht van de groene contramal van het centrum, wordt versterkt en beleefbaar gemaakt door beplanting op strategische plekken. Vergroening van het centrum, met behoudt van de stedelijk karakter, versterkt de identiteit van de stad en draagt bij aan de duurzaamheidsambitie: groen is gezond, reduceert hittestress en neemt fijnstof op. Vergroening van het centrum wordt ingezet als verbinding van de inmiddels aanwezige groene plekken. Vanuit elke richting of steeg loopt men in de toekomst altijd op een boom of boomgroep af. Variatie in soorten; bijzondere sierwaarde: bloei, herfstkleur zorgen dat de beleving van het centrum met de seizoenen mee beweegt. Geveltuinen verzachten het stenige straatbeeld van de toegangsroutes (straten, stegen) naar de hoofdwinkelstraat, zodat hier een ontspannen sfeer ontstaat en bezoekers op een prettige manier welkom geheten worden.

In het kader van het opruimen worden fietsparkeerplaatsen vanuit de winkelstraat verplaatst naar de zijstraten en stegen, dichtbij de winkelstraat. Voor de inrichtingselementen in de openbare ruimte wordt een eigen huisstijl voorgesteld met een robuuste, eenvoudige, sobere vormgeving en terughoudend kleurgebruik. Ingezet wordt op zo min mogelijk objecten ten behoeve van een rustig straatbeeld; minder is meer! In de winkelstraat worden in combinatie met de bomen lage rechthoekige podia voorzien. Dit zijn de ontmoetingsplekken in de winkelstraat, hier kan men wachten op degenen die nog aan het winkelen is, een praatje maken, een ijsje/broodje eten en bij evenementen kunnen er optredens zijn. De grote stadstafels op de drie pleinen en de comfortabele houten banken dragen bij aan de beleving door bijvoorbeeld Zevenaarse verhalen, muziek of bijzondere verlichting te integreren in deze elementen.

De nieuwste technieken kunnen worden ingezet om klimaatdoelstellingen te halen, maar vooral ook om het comfort en de leefbaarheid te vergroten. Een groene en gezonde leefomgeving is gewild. Het centrum van Zevenaar kan mee veranderen met veranderende behoeftes en de tand des tijds doorstaan.

Het Verhaal van Zevenaar

Kunst is onlosmakelijk verbonden met Zevenaar. In het centrum kan kunst worden ingezet om de rijke historie en de dynamiek van de huidige stad tastbaar en beleefbaar te maken. De stegen tussen parkeervelden en winkelstraat worden ingezet als verhalenvertellers van actualiteiten en historische stadsbeelden/feiten. Het huidige beeld van doodse stegen met dichtgeplakte etalages en blinde gevels wordt stap voor stap getransformeerd met open etalages en stijlvol grafisch opgemaakte afbeeldingen, interactieve schermen, die iets vertellen over activiteiten, evenementen en het Verhaal van Zevenaar. Lokale start-ups en aanstormend talent krijgen een podium in leegstaande panden

aan de winkelstraat, waarmee ruimte wordt gegeven voor het ‘onverwachte’. Verdwenen historische structuren, stadspoorten en relaties worden stijlvol zichtbaar gemaakt met bijvoorbeeld licht, stoom en verharding. Wie wil weten hoe het Raadhuisplein er rond 1920 uit heeft gezien kan zijn smartphone op het plein richten en ziet het historisch straatbeeld.

Zevenaar heeft een groot aantal mooie panden uit diverse bouwperiodes, die het straatbeeld bepalen. Ingezet wordt op een samenhangend straatbeeld, zodat aandacht uit gaat naar gebouwen en openbare ruimte en niet alleen naar reclame-uitingen (namen, borden, kleuren). Het reclame en gevelbeleid is zorgvuldig opgesteld. Een gezamenlijke aanscherping door gemeente, eigenaren en huurders voor het verbeteren van gevels (en handhaving hierop) is gewenst.

Bijzondere gebieden op tweede lijn

Een belangrijke kwaliteit van Zevenaar is de relatie tussen de hoofdstraat en het achterliggend gebied. Aantrekkelijke straten en stegen verbinden het centrum met de groengebieden van Huis Sevenaar, de ruimte rondom de Burcht en het Freulebos. Doorzichten naar deze groene contramal worden gekoesterd. Groene plekken worden versterkt en op strategische plekken worden bomen geplant, zodat een relatie ontstaat tussen het lommerrijke winkelgebied en de bijzondere gebieden op de tweede linie.

Fasering

Vanuit het inspiratiedocument zijn concrete maatregelen of uitwerkingsopgaven te destilleren. Hierin is vervolgens een prioritering aan te brengen. Sommige maatregelen zijn reeds zeer concreet of kleinschalig en kunnen nog dit jaar of volgend jaar worden gerealiseerd. Het plaatsen van aantal karakteristieke bomen, welke de beleving van seizoenen versterkt, heeft meteen een grote positieve impact op het centrum, de beleving en maakt de ambities in dit inspiratiedocument snel zichtbaar met duidelijke resultaten. Goed geplaatst meubilair, bijvoorbeeld een Zevenaarse bank zet de toon voor verdere ontwikkelingen. Ondernemers kunnen vandaag nog beginnen met het openen van dichtgeplakte etalages en het zichtbaar maken van het Verhaal van Zevenaar.

Overleg met en tussen ondernemers op het Muldershof kan een snelle evenementen kalender opleveren en een eerste stap naar ‘Smuldershof’.

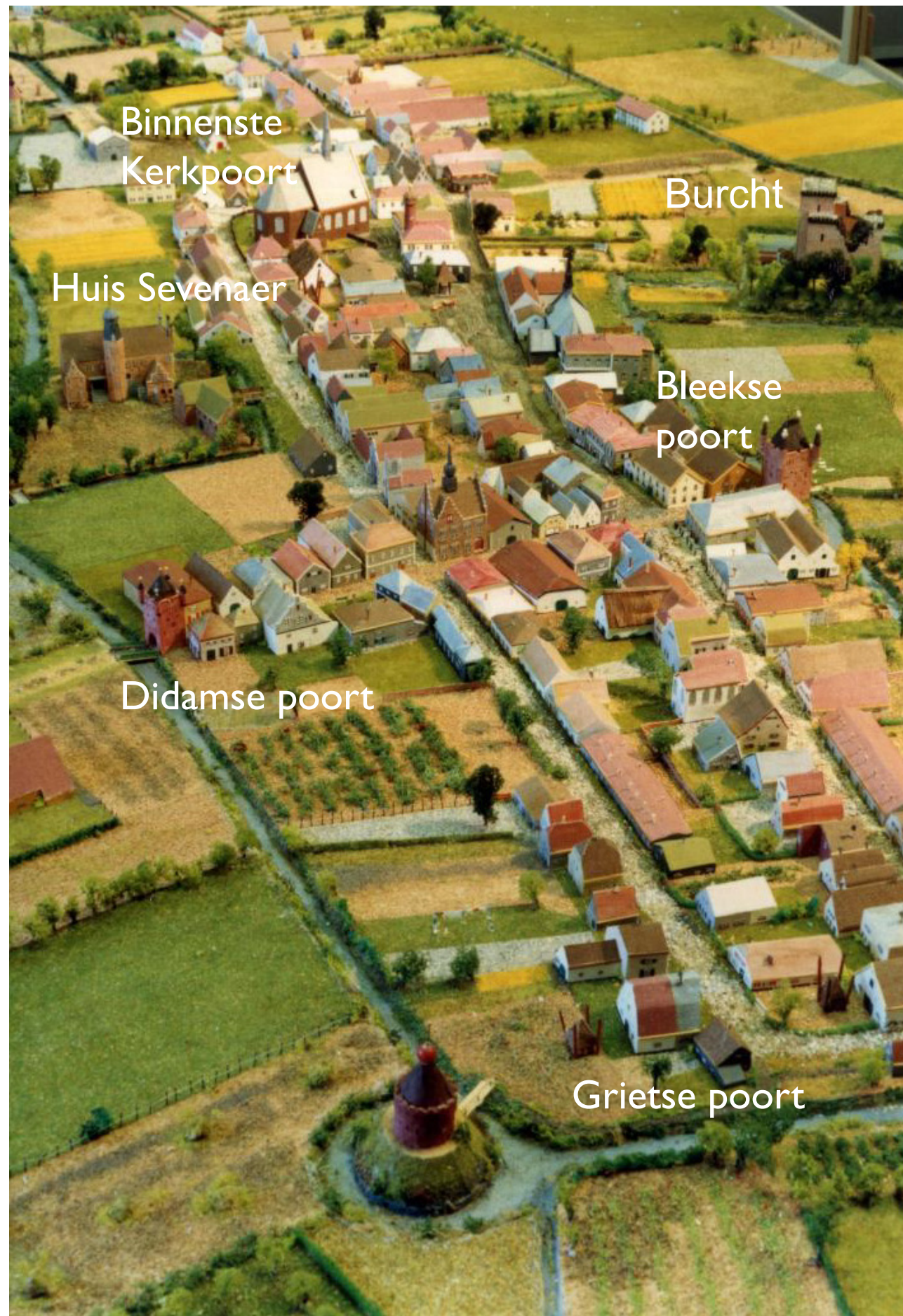
De vaststelling van het Inspiratiedocument is niet het einde, maar de start van het proces om Zevenaar een attractief centrum te geven welke de concurrentie met de regio kan aangaan en tegelijkertijd de bewoners trots maakt op het centrum.

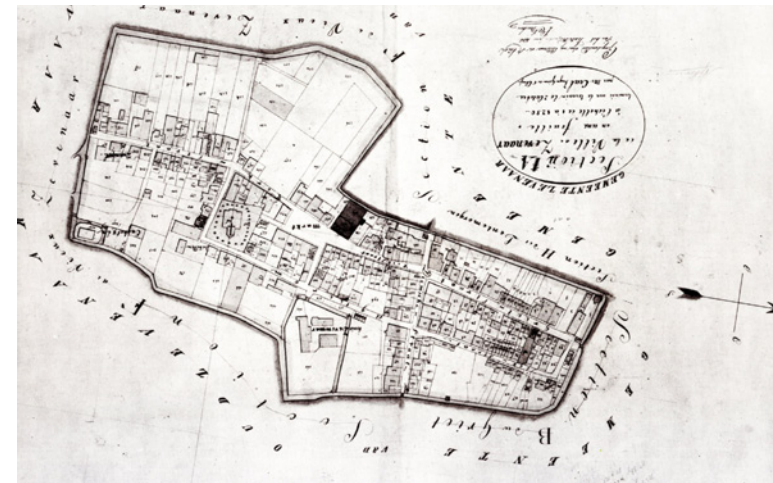
I. Analyse & Context

Maquette van historisch Zevenaar (Liemers museum)

Grietsestraat begin vorige eeuw

Luchtfoto uit 1952

Gemeente Zevenaar

De gemeente Zevenaar bestaat uit totaal twaalf kernen, waarbij de stad Zevenaar met ca. 24.000 inwoners het duidelijke centrum is en er elf kleineren, mooie dorpskernen – met ieder een eigen karakter – omheen liggen. De gemeente is per 1 januari uit een gemeentelijke herindeling gevormd en heet Zevenaar vanwege de naamsbekendheid die Zevenaar in het land al heeft en de belangrijke regionale functie die de stad vervult.

Historische context

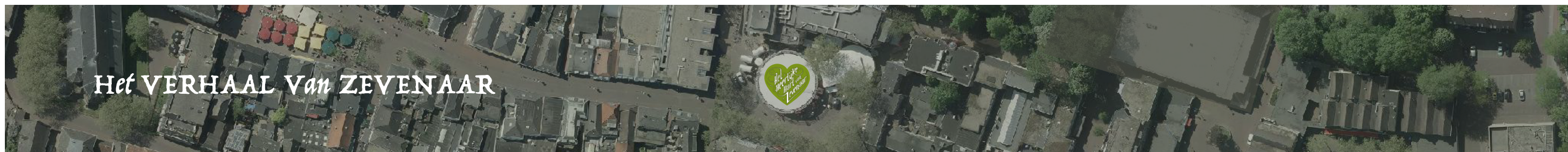
In 1407 wordt Zevenaar Subenhara genoemd. Hara betekent zandrug of heuvelrug, dus de Zevenaar is waarschijnlijk ontstaan op hoger gelegen zandruggen.

De burcht, Huis Sevenaer en de historische stadspoorten zijn herkenningpunten van de historische stad op de maquette van Zevenaar uit ca. 1840 in het Liemersmuseum. In de huidige stadsplattegrond zijn deze karakteristieke plekken niet meer herkenbaar. De historische stadspoorten zijn ontmanteld, de markering van de entrees met afwijkende verharding is onvoldoende herkenbaar als de entrees van de historische stad en als markering van het assenkruis waarlangs Zevenaar is gegroeid.

Huis Sevenaer is nu nog ontoegankelijk en niet duidelijk verbonden met het historisch lint. De burcht is op een hedendaagse en subtiële manier herkenbaar gemaakt, echter is het nu een plek in de luwte die niet uitnodigt tot verblijven. Samen met het Freulebos vormen dit de plekken die het centrumgebied van een groen decor voorzien.

Zevenaar heeft een aantal parels (panden, plekken, groengebieden) binnen het centrum. Met kleine aanpassingen, waar verderop in dit inspiratiedocument uitgebreid bij stil wordt gestaan, kunnen deze elementen het Verhaal van Zevenaar kracht bij zetten.

Het VERHAAL Van ZEVENAAR

De oorsprong van Holland ligt daar waar de grote rivieren het land binnenkomen. In Gelderland, daar waar Nederland eeuwenlang haar grenzen bevocht. De strijd tegen het water en de burenen. Nergens is die strijd meer geleverd dan in De Liemers. Daar waar de Aa doorwaadbaar was, was het begin van wegen, waterwegen, dijken, oorlogen, handel, traditionele landbouw, rampen en voorspoed. En het begin van Zevenaar.

Vanwege haar bijzondere ligging en positie kreeg Sevenaer een burcht, het bestuurscentrum van de Liemers in de middeleeuwen, een condensatiepunt in de strijd tussen Kleef en Gelre, met een voor Nederland unieks zware weermuur, die de oorsprong van de stad vormt met een voorburcht, steeds meer bewoners, bedrijven en bezoekers, en vervolgens, in 1487, stadsrechten. Vanaf dat moment officieel de plek waar brood, bier en streekproducten verhandeld worden. Het beste van de regio en omstreken komt samen op de markten en de winkelstraten van Zevenaar. En iedereen van Amsterdam tot Berlijn en weer terug.

Een volstrekt unieke Nederlandse 7 eeuwen oude historie waar het Huis Sevenaer en haar bewoners Van Nispen Van Sevenaer symbool voor staan. De Van Nispens die niet alleen eeuwenlang dit gebied in bezit hadden maar ook lokaal en nationaal bestuurders waren vanuit het centrum van Zevenaar. Huis 't Hoek, waar generaties burgemeester Van Nispen van Pannerden woonden, en herberg het Hof van Berlijn, zijn de twee gebouwen ooit het hart vormden van het centrum van Zevenaar maar helaas zijn verdwenen.

Want waar in de 20e eeuw de tabaksindustrie ongekeerde welvaart bracht voor Zevenaar, kondigde de verwoesting van het hart van Zevenaar in 1945 samen met de komst van de A12 eind jaren 50, de economische neergang in die begin van de 21e eeuw pas echt voelbaar werd met het vertrek van BAT. Al deze aderlatingen zorgden bijna voor een hartstilstand van de stad.

Geleidelijk is er veel verloren gegaan. Er is een sterk verlangen om weer het centrum van de regio te zijn waar men voedsel en overige waren koopt. Waarbij men bewust is dat de mobiliteit en afstanden anders zijn dan vroeger. De kunst zal zijn om in te spelen op de hedendaagse behoeftes maar vanuit de identiteit en autoriteit van oudsher. Weer een centrum te worden waar diverse doelgroepen zich goed bij voelen. Weer een centrum worden zoals het 7 eeuwen lang was, het hart van de Liemers.

Een gezellig stadshart waar men de oorsprong van Zevenaar omarmt door de locatie van Burcht Sevenaer te zien als een belangrijke entree van de stad. Daaraan verbonden een Markt dat verder ook een looper uitlegt richting de kerk, cultuurinstellingen en het station, het kruispunt, Raadhuisplein en met de Grietsestraat.

Een centrum ook in verbinding met het landgoed van de kasteelboerderij Huis Sevenaer waar op traditionele en eigentijdse, eigen wijze landbouw en veeteelt wordt bedreven.

Een gezellig stadshart waar cultureel erfgoed, muziek, tradities, toerisme, culinair genot, evenementen & funshoppen nauw met

elkaar verbonden zijn. Waar men weer authentiek echt kan genieten. Met alle zintuigen; smaak, geur, tast, zien, horen.

Genieten van een lokaal gebrouwen biertje, een vers broodje gebakken volgens traditioneel recept, met lokale granen belegd met een worst van de plaatselijke slager. Allemaal heerlijke streekproducten van middenstanders die al generaties lang in Zevenaar actief zijn en de eerlijke producten van het landgoed van Huis Sevenaer. Met de nieuwe markt, waar naast producten ook met grote regelmaat muziek en vertier aangeboden wordt. Een unieke totaalbeleving.

Een gezellig stadshart waar je graag doorheen blijft wandelen en waar je elke keer weer iets nieuws en anders ontdekt of meemaakt. Een gezellig stadshart waar met grote regelmaat historische, traditionele en eigentijdse events plaatsvinden.

Een gezellig stadshart waar men ook de relatie met de bevolking, de buurtschappen en het landgoed koestert. Een gezellig stadshart waar je echt kunt genieten van het beste van Zevenaar en de Liemers. Een gezellig stadshart waar de middenstanders weten wat gastvrijheid is. Een gezellig stadshart waar het heerlijk is.

Het Heerlijke Hart Van Zevenaar.

Het Verhaal van Zevenaar

In opdracht van het Centrummanagement heeft marketingbureau Bolder Brands een voorstel gedaan voor 'het Verhaal van Zevenaar'. In afstemming met onderliggend Inspiratiedocument en op basis van historisch materiaal, de ambitie van de ondernemers, gesprekken met allerlei betrokkenen bij het centrum van Zevenaar is een presentatie gehouden voor ondernemers en andere belangstellenden. Dit is een eerste stap in de reeks van citymarketing en de marketing van Zevenaar als onderdeel van de Liemers.

Het Verhaal van Zevenaar in het inspiratiedocument

Het Verhaal van Zevenaar is omarmd door de ondernemers. In dit inspiratiedocument is het Verhaal van Zevenaar verwerkt in de voorstellen in dit Inspiratiedocument voor de openbare ruimte van het centrumgebied door:

1. Het historisch verhaal wordt voelbaar door informatie uit te dragen via toegepaste kunst in de vorm van grafisch materiaal en poëzie op (blinde) gevels van de entreestraten naar het centrum, het zichtbaar maken van de stadspoorten door middel van licht, bezoekers op accenten te wijzen door informatiepanelen en digitale schermen.

2. In het stadsweefsel worden verbindingen zichtbaar door deze te accentueren met groen. Vanuit elke straat of steeg is zicht op groen, waardoor een sequentie ontstaat van plekken die het Freulebos via het tussenhof en het Raadhuisplein weer met de winkelstraat verbinden en via de Markt met Huis Sevenaer en de Burcht. Bijzondere plekken, die niet direct aan de hoofdstraat liggen maar op de 'tweede linie', worden hierdoor weer een vanzelfsprekend onderdeel van het centrum en de centrumbeleving.

3. Het Verhaal van Zevenaar wordt zichtbaar gemaakt door ruimte te bieden voor marketing in de entreeroutes naar het centrum (blinde gevels stegen), door de pleinen te thematiseren als een horecaplein, evenementenplein en foodmarket en door het verhaal uit te dragen tijdens alle activiteiten en evenementen, die plaats vinden in het centrum.

4. Het meubilair wordt zodanig ontworpen dat ze ondersteunt bij het verblijven en ontmoeten en bij zal dragen aan een prettig verblijfsklimaat in het stadshart.

Beelden van streekproducten uit Zevenaar, Huis Sevenaer, Bierpreuvement en proeflokaal Wittenburg (internet)

Relatie tussen binnen en buiten aan de Markt

Terrassen zorgen voor reuring op de Markt

Huis Sevenaer is de laatste stadboerderij van Nederland

Bankjes en potten zorgen voor levendige plint

Duidelijke zonering in de bestrating voor verschillende gebruikers

Verkoeling, spelen en ontmoeten op Muldershof

Wonen in de winkelstraat zorgt voor levendigheid buiten winkeltijden

Toegankelijkheid voor zowel fietsers als voetgangers zorgt voor reuring

Het groen van Landgoed Sevenaer zorgt voor een groen decor van het centrum

Platanen zorgen op de pleinen voor een aangenaam karakter

De platanen kragen uit over de straten en zorgen voor een groen karakter

Door middel van kunst wordt het Verhaal van Zevenaar nu uitgedragen

Kwaliteiten van Zevenaar

Het centrum van Zevenaar kenmerkt zich door haar dorpse karakter en tegelijkertijd stedelijke voorzieningenpakket. Er is een aangename afwisseling tussen reuring en rust. De Kerkstraat, Marktstraat en Grietsestraat vormen een lint waarlangs Zevenaar is uitgegroeid tot de stad die het nu is. De bestaande kwaliteiten en kansen bieden houvast om het centrum een kwaliteitsimpuls te geven.

Levendige straten

Het centrum van Zevenaar heeft sterke hoofdwinkelstraten. Maar daarnaast ook winkels die meer in de luwte liggen; aangetrokken door een lagere huurprijs. In het centrum wordt volop gewoond boven winkels en er is een divers pakket aan horeca en leisure. Juist deze diversiteit zorgt voor levendigheid gedurende de hele dag. De openbare ruimte kan beter benut worden om de verschillende functies beter te faciliteren. Op een aantal plekken is er een sterke relatie tussen binnen en buiten, bewoners claimen ruimte voor een bankje, horecaondernemers hebben grote openslaande deuren en bewoners en fietsers zorgen voor reuring op dagen dat er minder wordt gewinkeld.

Ontmoeten en verblijven

Het lint wordt verrijkt door een sequentie van pleinen en groene kamers. De een functioneert beter dan de ander maar iedere plek heeft een eigen identiteit. Vanuit de bestaande kansen en kwaliteiten kunnen verschillende doelgroepen aangesproken worden en wordt het karakter versterkt.

Bestrating

De bestrating is consistent doorgevoerd met een duidelijke hiërarchie in de openbare ruimte. Door de gebruikte verbanden en materialen zijn zones herkenbaar voor verschillende gebruikers en uitstallingen.

Groen

In het centrum zijn redelijk veel bomen aanwezig. Ze staan niet allemaal op een even logische of beeldbepalende plek. Platanen zijn veel voorkomende bomen op de pleinen van Zevenaar. Ze worden o.a. toegepast op het Raadhuisplein, Kerkplein, BAT-terrein en Muldershof. De Platanen kragen uit over het historisch lint waardoor ze ankerpunten vormen in het stedelijk weefsel. De bomen van het Freulebos en Huis Sevenaer vormen een welkom decor welke vanuit de winkelstraat regelmatig zichtbaar zijn. Tevens vormt het groen van Huis Sevenaer een potentiële groene verbinding naar het buitengebied.

De entrees worden gedomineerd door bebording en obstakels

Stenige onaantrekkelijke routes tussen parkeervoorzieningen en winkelstraat

Achterkanten en blinde gevels aan belangrijke routes / entrees centrum

Fietsen domineren het beeld op straten en pleinen: verrommeling

Wildgroei aan paaltjes

Rolluiken en plakgevels zorgen voor een hard onuitnodigend straatbeeld

Zitgelegenheid op onaantrekkelijke plekken

Panden staan op veel plekken niet meer met hun voeten op de grond

Dichtgeplakte gevels en fietsenstallingen in zijstraten

Aantrekkelijk straatbeeld

De entrees hebben geen eenduidige inrichting. Door hier eenheid in aan te brengen krijgen de entrees een betere entreefunctie. Vooral de overdaad aan bebording en verboden nodigt niet uit. De overdaad aan paaltjes en andere obstakels resulteert daarnaast ook in een rommelig onaantrekkelijk straatbeeld. De positionering van de fietsenrekken is op veel plekken ongelukkig; de fietsen staan ook regelmatig buiten de rekken waardoor gestalde fietsen het straatbeeld domineren in plaats van het groen, de pleinen en de gebouwen. Ook het enorme aanbod van reclame-uitingen draagt niet bij aan een aantrekkelijk beeld.

Bij herinrichting van het centrum zou het uitgangspunt moeten zijn dat het gebruik van de openbare ruimte zoveel mogelijk gereguleerd wordt door de inrichting zelf. Door het gebruik van eenduidige materialen voor de verschillende (weg)functies is deze basis inmiddels aanwezig. Op plekken waar toch paaltjes en bebording nodig zijn, zouden ze uniform moeten zijn en in lijn met het overige meubilair. Reclame-uitingen kunnen meer gestructureerd worden. Wij stellen ons een rustig straatbeeld voor; met een heldere huisstijl van mooie materialen, een sobere terughoudende vormgeving en terughoudend kleurgebruik; minder is meer. Hierdoor zullen de kwaliteiten die in Zevenaar aanwezig zijn, zoals markante gebouwen, historische panden en prettige pleinruimtes het beeld gaan bepalen in plaats van de gebods- en verbodsborden, fietsen en inrichtingselementen.

Het groen in het centrum is beperkt tot de pleinen, parken en enkele parkeervelden. In het historisch lint is buiten deze plekken geen groen aanwezig. De stegen zijn stenig waardoor het bijzondere groene karakter van Zevenaar op veel plaatsen nu niet voelbaar en beleefbaar is.

Helaas is de relatie tussen binnen en buiten eerder een uitzondering dan de regel. Donkere stegen dragen niet bij aan de gastvrijheid van Zevenaar. Blinde gevels zijn er in verschillende soorten: dichtgeplakte puien, rolluiken, muren zonder gevelopeningen, leegstaande panden etc. Ze maken het straatbeeld onaantrekkelijk. Bezoekers hebben geen prettige ervaring en sociale controle ontbreekt. Gemeente, eigenaren en huurders zouden een gezamenlijk beeldkwaliteit op kunnen stellen voor het verbeteren van de gevels door bijvoorbeeld toepassing van groen, pop-up stores en beleid voor meer transparante puien.

Een duidelijk lichtplan kan bijdragen aan de sfeer in de avond. Geen etalages met rolluiken en afgeplakte ramen, maar transparante etalages en aangelichte panden dragen in grote mate bij aan sfeer en veiligheid van een aantrekkelijk centrum.

Historische entrees en parkeervelden vormen entrees

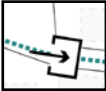
De historische entrees zijn belangrijke toegangen tot het centrum voor voetgangers en fietsers, welke al dan niet in het centrum moeten zijn. Meer eenduidigheid in de historische entrees draagt bij aan het historisch besef en herkenbaarheid van de plek.

Naast de historische entrees vormen de parkeervoorzieningen de ontvangstruimtes van veel bezoekers. Vanuit deze parkeervoorzieningen wordt de stad betreden. De parkeervoorzieningen liggen aan de rand van het centrum, op korte afstand van de winkelstraten en pleinen. Het voetgangersgebied is hierdoor volledig vrij van auto's, met uitzondering van de venstertijden. De huidige donkere, ongezeilde stegen kunnen worden omgevormd tot aantrekkelijke entree routes waarin de beleving prettig en ontspannen is en het winkelaanbod en het Verhaal van Zevenaar uitgedragen kan worden.

Gebruikers openbare ruimte

Het centrum is ingericht voor langzaam verkeer, oftewel voor zowel voetgangers als fietsers. Dit dubbelgebruik zorgt voor levendige straten op rustige momenten, maar soms ook voor conflicten tussen fietsers en voetgangers. Door de winkelstraat aan te wijzen als 'voetgangersgebied waar de fiets te gast is', kan helpen om conflictsituaties te verminderen.

Het centrum is voor bevoorrading toegankelijk binnen aangegeven venstertijden. Dit zorgt regelmatig voor conflicten tussen langzaam verkeer en vrachtauto's die laden en lossen. Innovatieve bevoorradingssystemen kunnen hierin een oplossing bieden. Het weren van grote, vervuilende vrachtauto's door bijvoorbeeld een milieuzone in te stellen kan het gebruik van kleinere voertuigen voor de bevoorrading stimuleren. Daarnaast kan er onderzocht worden of er ruimte is voor dagranddistributie, bevoorrading voor de ochtendspits of na sluitingstijd. De distributie van pakketten vindt gedurende de hele dag plaats; een gezamenlijk afhaalpunt kan het aantal verplaatsingen van deze vervoerders in de winkelstraten terug dringen. Tot slot ligt er ook een verantwoordelijkheid bij de ondernemers. Betere onderlinge communicatie biedt kansen voor gebundelde bevoorrading en beperkte venstertijden.

- Versterken herkenbaarheid en eenduidigheid van de vier historische entrees
- Aantrekkelijke entree routes naar het centrum vanuit functionele groene parkeervelden
- Aantrekkelijke groene parkeervelden vormen de ontvangstruimtes van het centrum
- Herkenbaar voetgangersgebied waar fietser te gast is

3. Ambitie en basisprincipes

Centrum visitekaartje gemeente Zevenaar

Het centrumgebied is het visitekaartje van Zevenaar. De centrale doelstelling is daarom het creëren van een aangenaam, duurzaam en bereikbaar centrum, dat het publiek uitnodigt tot verblijf, ontmoeting en een volgend bezoek. Dit doel wordt gerealiseerd door een inrichting, die zorgvuldig, stoer, robuust, herkenbaar, tijdloos, krachtig, eenvoudig en haalbaar is.

Vanuit de kwaliteiten van het centrum als geheel, de kracht van bijzondere plekken en de kansen voor een sterk, duurzaam en goed functionerend centrum kan het hart van Zevenaar zichzelf (opnieuw) positioneren in de regio.

De ambitie is uitgezet in een aantal thema's. Ieder thema voegt een laag toe aan het centrum gebaseerd op de bestaande kwaliteiten en kansen.

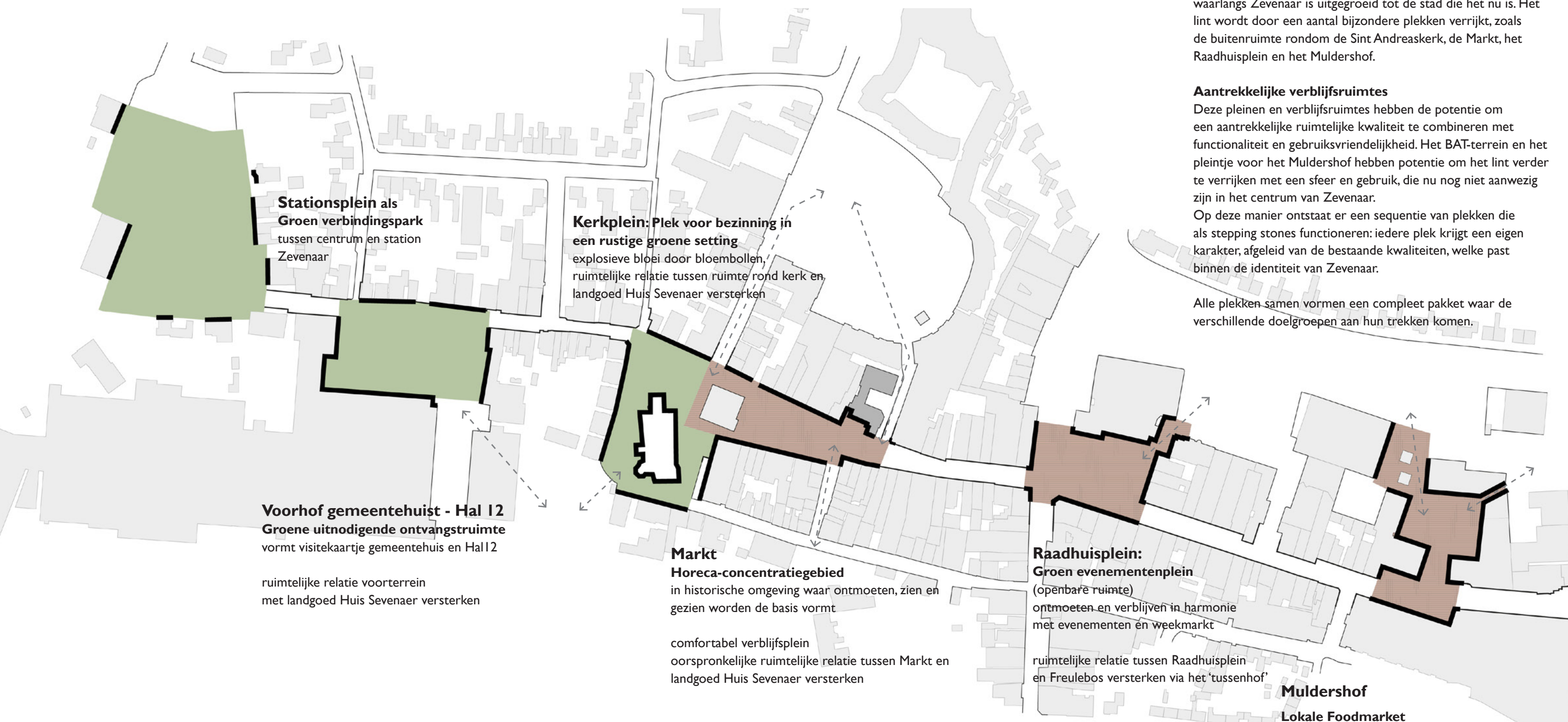
Herkenbaar Zevenaar

Het historisch lint met een herkenbaar tapijt met een sequentie van bijzondere pleinen vormt de basis. De unieke kracht van de groene contramal van het centrum, wordt versterkt en beleefbaar gemaakt door beplanting op strategische plekken. Het verleden wordt herkenbaar gemaakt door het Verhaal van Zevenaar beleefbaar te maken; soms subtiel, op andere plekken nadrukkelijk aanwezig. Kunst is onlosmakelijk verbonden met de identiteit van Zevenaar. De bestaande kunst in de openbare ruimte wordt aangevuld met nieuwe elementen.

Voor de verschillende doelgroepen komen er ontmoetingsplekken. Op de Zevenaarsebank kan worden gepraat, geluncht en gewerkt of gewacht op je winkelende vriend of vriendin. Multifunctionele podia worden door het jaar gebruikt voor evenementen en ontmoeten. Belangrijke gebouwen worden uitgelicht, de pleinen krijgen een verlichtingsplan welke het gebruik ondersteunt.

Zevenaar heeft een krachtige tweede lijn, evenwijdig aan de winkelstraat, met Huis Sevenaar, Muldershof, het Freulebos en de Burcht. Deze tweede lijn wordt toegankelijk en beleefbaar gemaakt en hiermee een volwaardig onderdeel van het centrumgebied.

14

Toolbox

Plein met eigen karakter

Groene verblijfsplek

Voorplein in Grietsestraat vergroenen en ruimtelijke relatie Muldershof met achtergebied versterken via prettige ruimtes / opengewerkte stegen / tussenhoven.

De basis voor een helder tapijt is op orde. De huidige belijning blijft in stand, deze geeft aan waar reclame-uitingen toegestaan zijn en deelt de straat in drie banen. De middelste baan wordt gebruikt door fietsers. De markering van 'fietspad' in de verharding wordt opgeruimd en komt niet meer terug. Hierdoor wordt de loper voor fietsers in het kernwinkelgebied minder herkenbaar, wat aangeeft dat de fiets te gast is en niet automatisch zijn plek kan opeisen zoals nu het geval is. De hoofdfunctie van het kernwinkelgebied wordt hiermee een 'voetgangerszone waar de fietser te gast is'.

Door aanpassingen op de pleinen kan het centrum beter leesbaar worden. De winkelstraten behouden hun tapijt van gebakken klinkers. De pleinen worden verbijzonderd met eigen verharding van hoogwaardige materialen. Hierdoor wordt hiërarchie en rust gebracht. De verharding en het ontwerp van de pleinen wordt gekozen op basis van het karakter en gebruik van de plek (zie bladzijde 14 en 29).

15

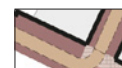
Toolbox

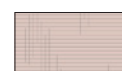
Helder tapijt van gebakken klinkers

Fietsers te gast in voetgangersgebied:
geen fietstegels / fietstegels opruimen

Wegprofiel voor gemotoriseerd verkeer

Verbijzondering pleinen gericht op gebruik en
karakter van de plek, zie bladzijde 14

Toolbox

Bomen op strategische plekken

Bomen op strategische plekken: transparante bomen, met bijzondere sierwaarde, zoals *Ailanthus altissima*, *Sophora japonica*, *Koelreuteria paniculata*, *Gymnocladus dioica*, *Toona sinensis*, *Halesia monticola*

Karakteristieke boom bij historische entrees, meerstammige *Prunus 'Accolade'*, meerstammige *Prunus x yedoensis*

Bestaande bomen zijn beeldbepalend en/of vormen aangenaam groen silhouet

Vergroenen van stegen en straten

Uitbundige vergroening van stegen en straten met geveltuinen. Klimplanten op wapeningsmat of een spandraad (bij gevoelige panden en/of weinig ruimte)

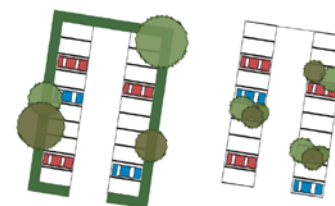
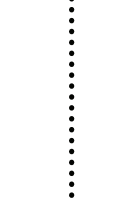

soorten:
Akebia quinata,
Aristolochia macrophylla (hogere soort),
Clematis montana 'Rubens',
Lonicera henryi,
Lonicera periclymenum,
Vitis coignetiae,
Wisteria sinensis 'Prolific' (hogere soort)

Vergroenen van parkeervelden

Vergroenen, afhankelijk van situatie, door om de 6-8 plaatsen een parkeervak te vervangen door een haagblok met 1-2 bomen, zodat een losse boomstructuur ontstaat of door het toepassen van een haag met enkele bomen rondom parkeerkoffers

Vergroenen pleinen

Markt: bestaande losse bomen verwijderen en markante bomen toevoegen op strategische plekken. Horecaplein omzomen met wintergroene robuuste haag (zie blz. 33)

Raadhuisplein: boomstructuur aanvullen langs Arnhemse weg. Doorzicht naar Freulebos behouden (zie blz. 35)

Muldershof: boomstructuur behouden en lichttoetreding plein verbeteren door kandelaarberen van de platanen. Boom met sierwaarde toevoegen (zie blz. 37)

Strategisch geplaatste bomen vormen referentiepunten en ontmoetingsplekken, vanuit alle richtingen loop je altijd op een groene plek af

Vergroenen van stenige parkeervelden

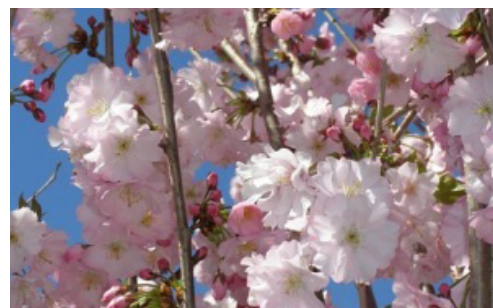
Platanus hispanica op de pleinen

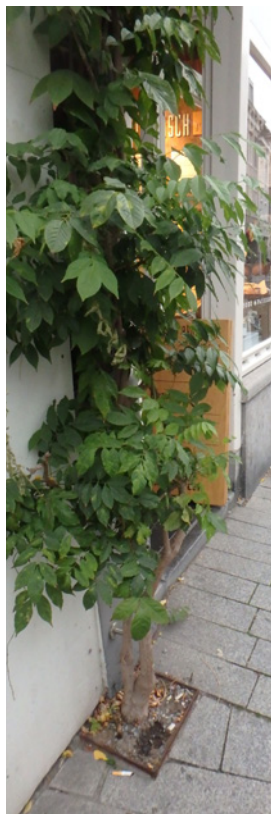
Koelreuteria paniculata

Gymnocladus dioica

Meerstammige bomen als Prunus 'Accolade' of Prunus x yedoensis accentueren de entrees van het centrum

Geveltuinen met spandraden of betongaas verzachten het straatbeeld

Het centrum van Zevenaar heeft een groene context, welke in het centrum niet altijd zichtbaar en beleefbaar is. Vergroening van het centrum, met behoud van het stedelijk karakter, versterkt de identiteit van de stad en draagt bij aan de duurzaamheidsambitie: groen is gezond, reduceert hittestress en fijnstof. Belangrijke uitgangspunten zijn daarbij de groenbeleving van de binnenstad, markering van het kernwinkelgebied, biodiversiteit en een groene verbinding naar het buitengebied en ontvangstplekken. Daarnaast zorgt groen voor seizoenbeleving en een menselijke schaal en hierdoor voor een prettiger verblijfsklimaat.

Bomen als ankerpunten verbinding groene plekken

Vergroening van het centrum wordt ingezet als verbinding van de inmiddels aanwezige groene plekken. Strategisch geplaatste grote bomen vormen ankerpunten in het stedelijk weefsel van het centrum en tevens informele, beschutte ontmoetingsplekken. Vanuit elke richting of steeg loopt men in de toekomst altijd op een boom af. Variatie in soorten; bijzondere sierwaarde: bloei, herfstkleur zorgen dat de beleving van het centrum met de seizoenen mee beweegt. De locatie van de bomen en de soort wordt zorgvuldig gekozen, zodat zo min mogelijk hinder ontstaat voor ondernemers en bewoners. De bomen op de pleinen worden ingepast als ze een strategische plek hebben.

Geveltuinen langs toegangsroutes

Geveltuinen verzachten het stenige straatbeeld van de entreeroutes (straten, stegen) naar de hoofdwinkelstraat en zorgen voor een vriendelijk straatbeeld. Variatie in soorten klimplanten met bijzondere sierwaarde: bloei, bladvorm, wintergroen, herfstkleur versterken de verschillende sferen in de stad. Met een eenvoudig en goedkoop systeem (spandraden, betongaas) en smalle plantvakken kan al veel worden bereikt. Waar veel blinde gevels zijn en de panden het toestaan kan er een uitbundige groene gevel ontstaan. Bij gevoelige panden of plekken met weinig ruimte, kan gebruik worden gemaakt van één tot enkele spandraden.

Groene ontvangst

De parkeerterreinen worden groene ontvangstruimtes of groene entrees van het centrumgebied. Het groen wordt zoveel mogelijk beeldbepalend en zorgt voor een aangename sfeer. Enkele parkeervelden hebben al een groene uitstraling, zoals langs de Karel van Gelrestraat en een deel van de parkeerplaatsen langs de Schievestraat. Op andere plekken kunnen bestaande groenstroken steviger worden ingeplant met bomen en of haagblokken. Een eenvoudige manier om stenige parkeervelden te vergroenen is door om de 6-8 parkeerplaatsen een parkeervak in te planten met een haagblok en losse bomen, waardoor een vriendelijker beeld en een losse boomstructuur ontstaat. (zie ook blz. 16)

Huidig beeld

Bomen op strategische plekken

Impressie
Grietsestraat

Huidig beeld

vergroenen toegangsroutes centrum

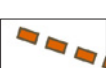
Impressie
Dokter Honigstraat

20

Toolbox

- Ontmoeten en verblijven aan grote stadstafel (8 - 14 personen) op de pleinen
- Multifunctioneel podium in winkelstraten met alzijdige oriëntatie in combinatie met markante boom
- Structuur aanbrengen in fietsenparkeren door fietsnietjes te plaatsen in de stegen. Het huidige aantal plaatsen wordt minimaal gecompenseerd; fietsnietjes ook bruikbaar voor scooters
- Transporthof afsluiten met poorten en entreeroute centrum structureren; Kunstenaars samen met lokale smid
- Zitelementen: tweezijdige robuuste banken op het Raadhuisplein

Stadstafels vormen ontmoetingsplekken op de pleinen

Alzijdig podium met boom op strategische plekken

Podia vormen reeks van alzijdig georiënteerde herkenbare elementen, om te spelen, zitten, muziek te maken

Rust aanbrengen in bebording en straatmeubilair, terughoudend kleurgebruik huisstijl, bijvoorbeeld Akzo 650 brown sand blasted

We beginnen met opruimen van het centrum. De overdaad aan paaltjes, bebording en andere obstakels resulteert nu in een rommelig straatbeeld en is niet uitnodigend (zie bladzijde 6 en 7). Waar paaltjes of borden onvermijdelijk zijn, deze uniform vormgeven, in lijn met de nieuwe huisstijl (sobere vormgeving en terughoudend kleurgebruik) voor het meubilair.

Huisstijl meubilair openbare ruimte Zevenaar

Voor de inrichtingselementen wordt een eigen huisstijl voorgesteld met een robuuste, eenvoudige, eigentijdse vormgeving, terughoudend kleurgebruik (tint ondergeschikt aan het karakteristieke straatbeeld, bijvoorbeeld donkerbruin: Akzo brown 650 sand blasted), zo min mogelijk materialen (hout, gecoat staal). Een rustig straatbeeld; minder is meer!

Fietsparkeren structureren

In het kader van het opruimen worden fietsparkeerplaatsen vanuit de hoofdstraat verplaatst naar de zijstraten en stegen direct aan de winkelstraat. Gekozen wordt voor eenvoudige strakke nietjes in de kleur van de huisstijl, waar zowel fietsen als scooters gemakkelijk aan vastgemaakt kunnen worden. Ook kunnen hier laadpalen geplaatst worden. De minimale doorgang van 3,5 meter voor calamiteiten wordt ingepast. In het midden van het centrum kan een (gratis) bewaakte fietsenstalling worden voorzien (in het oude gemeentehuis) met openbaar toilet en eventueel een kiosk. Een goede communicatie over de nieuwe locaties waar fietsen gestalt mogen worden en handhaving hierop is noodzakelijk.

Comfortabel Zevenaars meubilair

Op strategische plekken worden bomen geplaatst in combinatie met een klein rechthoekig podium. Dit zijn de ontmoetingsplekken en rustpunten in de winkelstraat, hier kan men wachten op degene die nog aan het winkelen is, een praatje maken, een ijsje/broodje eten. Het meubilair is van hout en door zijn hoogte (45 cm) comfortabel om op te zitten. De podia zijn alzijdig georiënteerd en worden gebruikt om te zitten in de zon, in de schaduw, aan de straat of juist aan de zijde van de winkels of door lokale muzikanten, dichters en andere straatartiesten om op te treden en dragen in grote mate bij aan het verbeteren van het verblijfsklimaat.

Op de drie pleinen wordt een stadstafel voorzien. Deze biedt plaats aan groepen van 8 - 14 personen en bestaat uit een lange houten tafel met banken / poefen. Ze zijn typisch voor Zevenaar door hun vormgeving en logo. In de dubbelzijdige banken op het Raadhuisplein is ruimte voor speciale geluidseffecten als bijvoorbeeld Zevenaarse verhalen, muziek of bijzondere verlichting, waardoor ze extra bijdragen aan de beleving.

Nieuwe poorten

Het afsluiten van het transporthof kan bijdragen aan een heldere structuur in het centrum. De bewoners en ondernemers krijgen toegang tot de poorten. Een kunstenaar kan zorgen dat de nieuwe poorten het Verhaal van Zevenaar uit dragen.

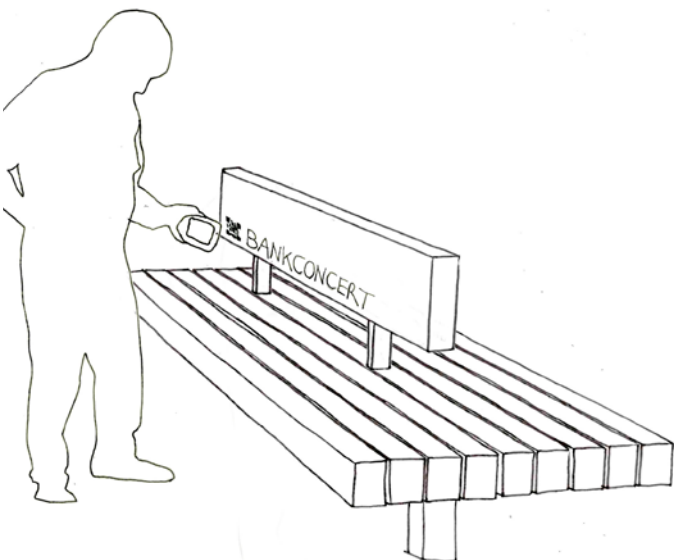
dubbelzijdige bank eventueel in combinatie met poëzie / verhalen/ licht/ muziek overig meubilair in terughoudend kleurgebruik huisstijl, bijvoorbeeld Akzo 650 brown sand blasted

Fietsnietjes in aantrekkelijke stegen vormen ontvangsruimtes van het centrum terughoudend kleurgebruik huisstijl, bijvoorbeeld Akzo 650 brown sand blasted

Toegangen transporthof afsluiten met bijzondere poorten gemaakt door lokale kunstenaars en vertellen het verhaal van Zevenaar

Bijzondere bank, zoals een concertbank, met muziek, klanken en/of mooie Zevenaarse verhalen op Raadhuisplein

Bomen in combinatie met een podium op strategische plekken zorgen voor een groen karakter en ook in de winter voor een prettige schaal in de openbare ruimte.

Podium waar je aan alle zijdes kunt zitten voorzien het centrum van ontmoetingsplekken en rustmomenten. Keuze om te zitten in de zon, in de schaduw, aan de straat of juist aan de zijde van de winkels.

Toolbox

Heldere verlichtingsstructuur als basis

Karakteristieke gebouwen aanlichten

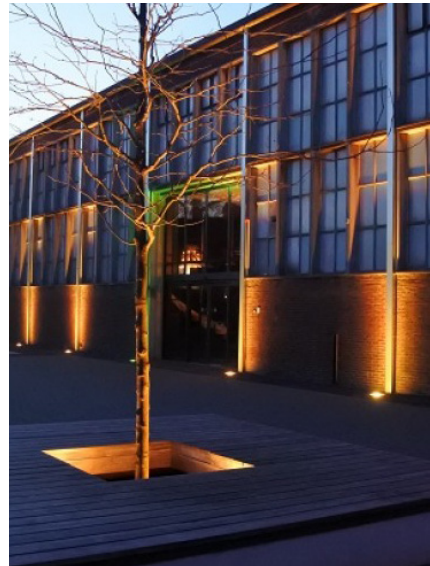

Lichtbeeld etalages onderling afstemmen

Ondersteunende verlichting passend bij gebruik en karakter van de pleinen

Aanlichten karakteristieke panden , eventueel accenten in het Zevenaarse meubilair
De kleur kan afgestemd worden op het evenement

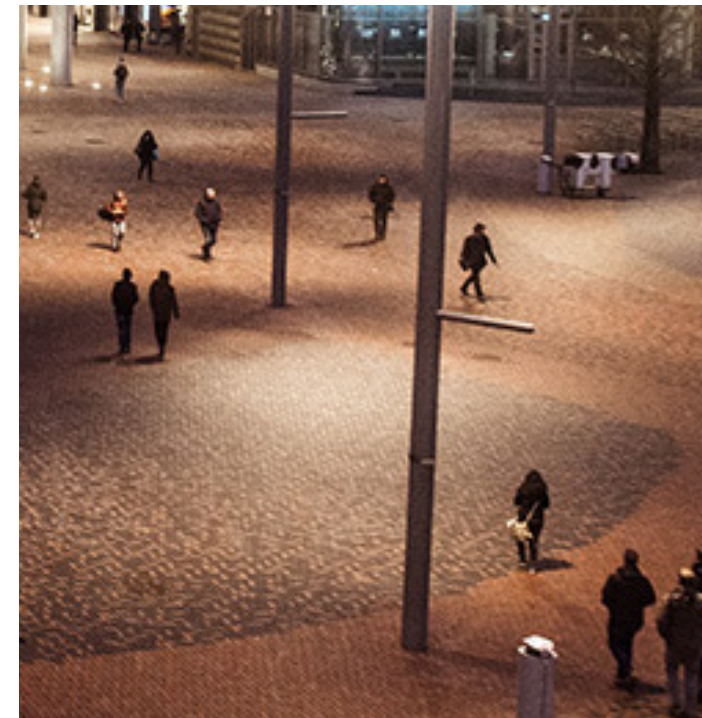
Pleinen verlichten, afhankelijk van functie

Verlichte etalages: uitstraling, kleur licht en lichtsterkte onderling afstemmen

Huidige masten op termijn vervangen door eenvoudig vormgegeven mast / paaltop-armatuur in terughoudende kleur van huisstijl. Op pleinen kunnen masten met spots geplaatst worden

Slimme masten kunnen voorzieningen faciliteren als wifi, gedrag bezoekers monitoren, verlichting die inspelt op bezoekersaantallen en tijdstip of evenement. Masten in toekomst in terughoudende kleur van huisstijl

Verlichting

Wens is om de verlichting ondersteunend aan functie en karakter van de binnenstad te maken. Bijzondere panden worden aangelicht. Palen en armaturen worden ondergeschikt gemaakt aan het straatbeeld. Om dit meer tot zijn recht te laten komen wordt in de toekomst terughoudend armatuur gekozen met een sobere vormgeving en tint (bijvoorbeeld donkerbruin, zoals Akzo brown 650 sand blasted). Het gebruik van LED-verlichting is de norm. Daarnaast kan slim gebruik gemaakt worden van beschikbare technieken zoals efficiënte regeling op tijd, daglicht en/of aanwezigheid van publiek in de openbare ruimte.

Etalages

De verlichting van etalages en winkels wordt op elkaar afgestemd. Etalages verlichten de straat en geven een aangenamer en vriendelijker beeld en dragen hierdoor bij aan de verblijfskwaliteit. Ondernemers kunnen innovatief omgaan met etalages, bijvoorbeeld met touchscreens waarop winkels online spullen kunnen verkopen of reclame maken. Leegstaande panden kunnen voorzien worden van aantrekkelijke etalages of kunstuitingen. Dichte rolluiken worden voorkomen.

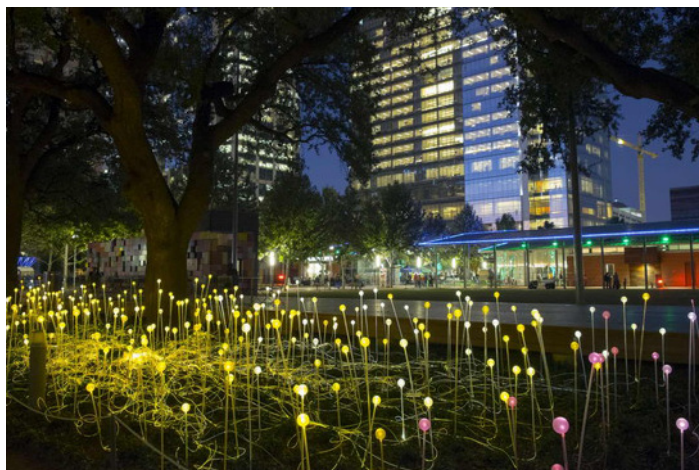
Lichtmasten

De huidige lichtmasten in de winkelstraat hebben een aantal bijzondere functies. Ze zijn opvallend door hun bloembakken en vlaggen. Om het straatbeeld meer tot zijn recht te laten komen wordt in de toekomst een terughoudend armatuur gekozen met een sobere vormgeving en tint, bijvoorbeeld donkerbruin Akzo brown 650 sand blasted. De huidige masten kunnen in de toekomst vervangen worden door slimme masten met camera's, geluidsinstallaties etc. Zo kunnen inspelen op bezoekersaantallen, faciliteren in bijvoorbeeld wifi en bezoekers monitoren, om de inrichting van het centrum op de behoefte van de bezoekers af te stemmen.

De pleinruimtes kunnen accenten vormen in het avondbeeld. Verlichting op masten geeft de mogelijkheid om het licht te richten op de routes of plekken. Ook kan het licht bij evenementen van kleur veranderen. Bij calamiteiten kan de lichtintensiteit vergroot worden via een draadloze verbinding / smartphone.

Historische plekken

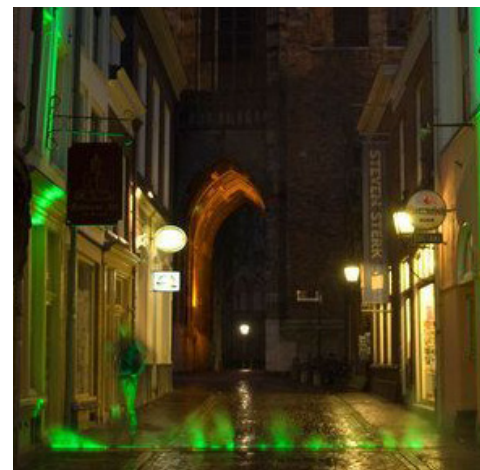
Historische plekken kunnen aangeduid worden door subtiële kunst toe te passen in de vorm van licht en/of stoom (zie referentiebeelden hiernaast en bladzijde 27).

Kunstobjecten tonen historie Zevenaar op eigentijdse stijlvolle manier

Historische entrees worden weer figuurlijk zichtbaar in het straat- en/of avondbeeld door stijlvolle kunstzinnige toepassingen van licht, stoom, etc

Toolbox

hemelwaterinfiltratie op plaats waar hemelwater valt onder verharding pleinen

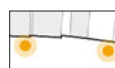
stimuleren gebruik fiets: bewaakte fietsenstalling (nabij) Raadhuisplein

stimuleren gebruik fiets: voldoende stallingsgelegenheid nabij de winkels en horeca en oplaadpunten voor elektrische fietsen

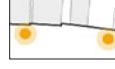
vergroenen in verband met hittestress en vergroten biodiversiteit: diverse soorten bomen, groene gevels en daken

Verminderen energieverbruik: inzetten van LED-verlichting buiten-ruimte en etalages

Energieopwekking: zonnepanelen platte daken

slimme masten met wifi, Led, monitoring bezoekers, gerichte reclame / uit-agenda

Streekproducten

Kiosk van hergebruikte materialen Raadhuis mogelijk in het Freulebos

Bijdragen aan biodiversiteit, verminderen hittestress: toevoegen groen(Koelreuteria)

Duurzame materialen

faciliteren opladen van elektrische auto's, elektrische fietsen, wagens en telefoons, oplaadpalen integreren in huisstijl meubilair, geen schreeuwende kleuren

Gemeente Zevenaar zet in op klimaatadaptatie en energieneutraal. In het centrum zetten we in op een hoog ambitieniveau. De nieuwste technieken kunnen worden ingezet om klimaatdoelstellingen te halen, maar vooral ook om het comfort en de leefbaarheid te vergroten. Een groene en gezonde leefomgeving is gewild. De maatschappij is constant in ontwikkeling, behoeftes veranderen en innovatie zorgen voor een onvoorspelbare toekomst. Een duurzaam centrum betekent dat het mee kan veranderen met veranderende behoeftes en de tand des tijds kan doorstaan.

Energiegebruik beperken

Het gebruik van LED-verlichting is de norm. Daarnaast kan slim gebruik gemaakt worden van beschikbare technieken zoals efficiënte regeling op tijd, daglicht en/of aanwezigheid van publiek in de openbare ruimte. Straatmeubilair en oplaadpunten voor elektrische fietsen en auto's kunnen worden geïntegreerd en oplaadmogelijkheden voor mobiele telefoons kunnen op strategische plekken worden toegepast.

Marketing lokaal geproduceerde producten

De stadsboerderij en middenstanders, die al generaties lang in Zevenaar gevestigd zijn, vormen de aanleiding om in te zetten op het aanbieden van lokaal en regionaal geproduceerde producten in winkels, horeca en op de markt in het kader van het Verhaal van Zevenaar (Bolder Brands). Streekproducten hebben een beperktere ecologische footprint vergeleken met producten, die verder weg geproduceerd worden.

Beplanting in belang van biodiversiteit en klimaat

De beplanting is zodanig gekozen dat ze naast bijzondere sierwaarde (bloei, herfstkleur, boomvorm) meerwaarde heeft voor de biodiversiteit. Bomen werken tegen hittestress en veraangename de verblijfs- en woonkwaliteit.

Cradle to cradle

Materialen worden hergebruikt, kozijnen en andere karakteristieke elementen uit het oude Raadhuis of afval uit het centrum kunnen een nieuw leven in een cradle-to-cradle paviljoen in het Freulebos krijgen?

De verharding van de winkelstraat blijft behouden. Nieuwe verharding moet duurzaam zijn, 'in de buurt' geproduceerd zijn, mooi verouderen en op termijn hergebruikt kunnen worden. Voor het hout van het meubilair wordt zoveel mogelijk Europees hout (met FSC-keurmerk) gebruikt.

Faciliteren voetgangers en fietsers

Het centrumgebied is geheel toegankelijk voor fietsers. Er komen voldoende stallingsmogelijkheden verspreid door het centrum. Wens is om een bewaakte fietsenstalling te voorzien met oplaadplekken voor e-bikes, een toilet, stallingsmogelijkheden voor goederen, waardoor fietsgebruik

nog meer wordt gestimuleerd in de nabijheid van het Raadhuisplein. Het centrum draagt hiermee op een natuurlijke manier bij aan de gezondheid van haar bewoners. Naast de kiosk in het Freulebos kan een bewaakte fietsenstalling en/of een speeltuin voorzien worden die samen met het meubilair beweging/spelen uitlokt. De fietser is meer te gast, door de fietstegels te verwijderen, waardoor ze meer rekening zullen houden met de voetgangers. Voor voetgangers is informatie over Zevenaar en activiteiten in Zevenaar te vinden in het straatbeeld van de toegangsstraten en stegen. Routes worden vormgegeven zonder hoogteverschillen en op regelmatige afstand is zitgelegenheid (kleine podia en banken Raadhuisplein) voorzien in de hoofdstraat. Daarnaast wordt aandacht besteed aan het verlichten van etalages, stegen en pleinen, waardoor de sociale veiligheid beter zal worden.

Sociale duurzaamheid

Buurttafels, ontmoetingsplekken, evenementen, dragen alle bij aan cohesie en saamhorigheid. In het centrum wordt niemand buitengesloten, waarmee aandacht wordt gegeven aan sociale duurzaamheid. Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt kunnen via social return worden betrokken bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte.

Hemelwaterinfiltratie

Het hemelwater dat in het centrum valt wordt zoveel mogelijk ter plaatse geïnfiltreerd. Als een grote plek op de schop gaat kan gekozen worden voor ondergrondse infiltratievoorzieningen in de vorm van kratten en/of infiltratieriolen, zoals onder parkeerplaatsen, Het Raadhuisplein, het BAT-terrein, etc.

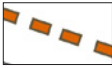
Gezamenlijk opwekken zonne-energie

De platte daken met een grote oppervlakte in het centrum kunnen ingezet worden voor het opwekken van zonne-energie. Door gezamenlijk investeringen te doen in zonnepanelen, kan een energieneutraal centrum ontstaan waar iedereen profijt van heeft.

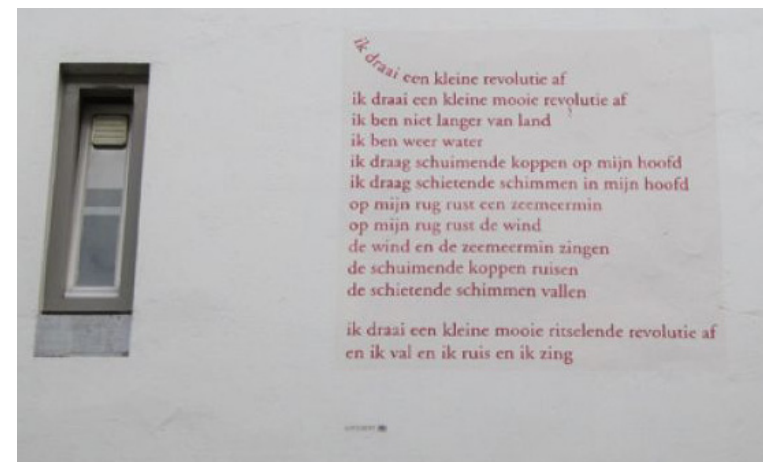

Toolbox

- Grafische kunst op blinde gevels stegen ondersteunen in het uidragen van het Verhaal van Zevenaar in combinatie met gevelbeplanting (zie bladzijde 17) Beeldkwaliteit vastleggen
- Poëzie op blinde gevels, in verharding, boomroosters, meubilair en/of putdeksels
- Aanstormend talent krijgt ruimte voor tijdelijke expositie in (etalages) leegstaande panden
- Geluid: typisch zevenaars meubilair met verhalen, muziek
- Licht: Poorten worden uitgedrukt op subtiële manier: licht en evt stoom, zie referentiebeelden

Aantrekkelijke etalages verlevendigen het straatbeeld in de stegen

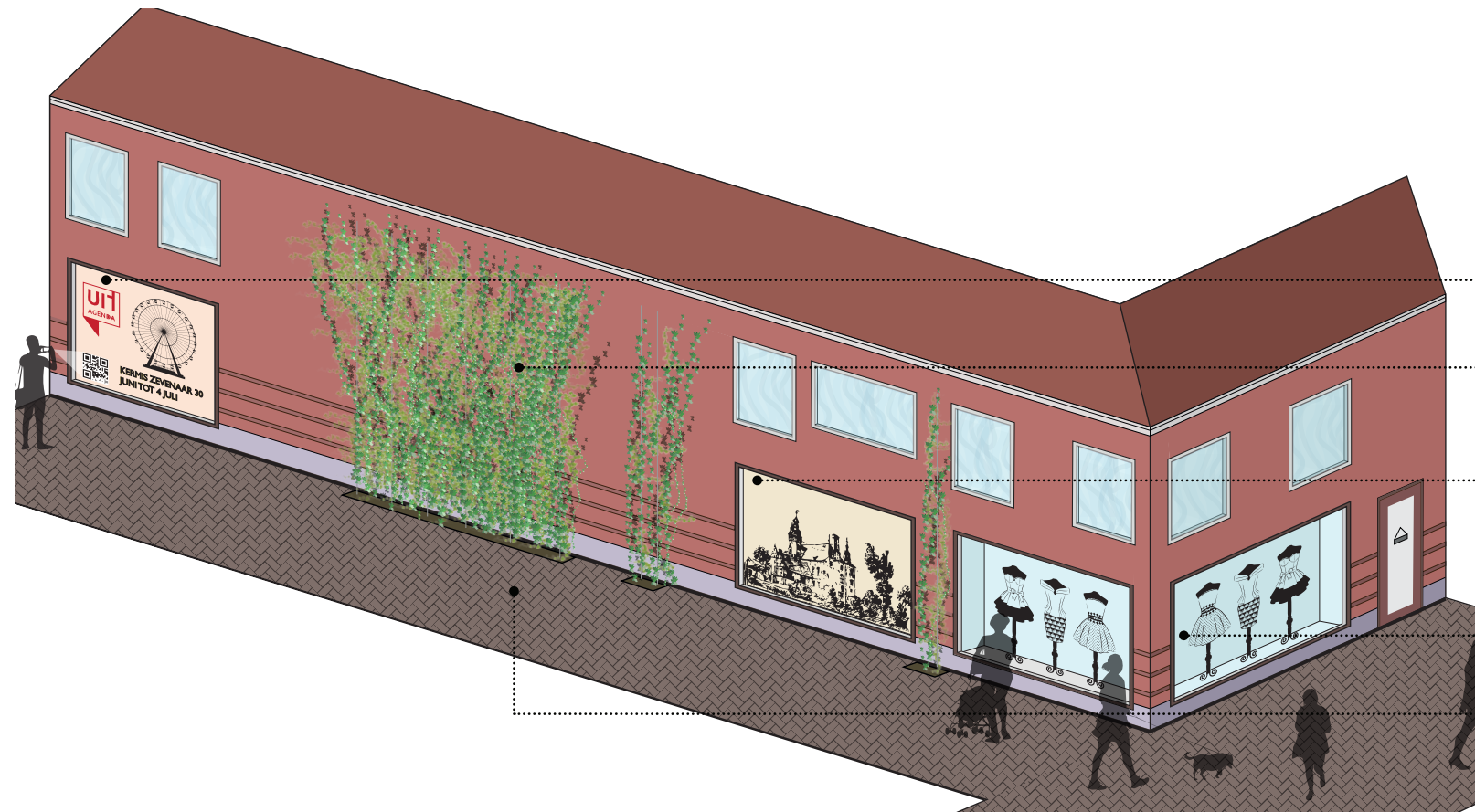

Gevelpoëzie - het Verhaal van Zevenaar

Historische beelden van de stad

Steeg met blinde gevels wordt aantrekkelijke route met centrumbeleving

Uit-agenda, aankondiging evenementen, films of gevelpoëzie op grafisch stijlvolle, aantrekkelijke manier

Vergroenen gevels door smalle plantvakken met diverse soorten klimplanten (wintergroen, sierwaarde) aan spandraden

het Verhaal van Zevenaar in grafische prints, oude foto's, eigentijdse afbeeldingen, poëzie

Aantrekkelijke etalages op hoeken aan winkelstraat, verlicht

Route met centrumbeleving

Zevenaar staat bekend om de bijzondere kunstcollecties. In de sigarettenfabriek Turmac, later Rothmans en British American Tobacco (BAT) hingen zowel de productiehallen als de kantoren van het bedrijf vol met schilderijen van verschillende kunstenaars. De werken vormden samen de bijzondere Stuyvesant-collectie, die in 2009 verdeeld is geraakt over meerdere musea in Nederland. In het gemeentehuis hangen nog enkele werken. In de openbare ruimte staan op dit moment een aantal kunstwerken als de Burcht en de Zeven Aren. Kunst geeft lokaal talent een podium en kan worden ingezet om de rijke historie en de dynamiek van de huidige stad tastbaar en beleefbaar te maken en te houden binnen het Verhaal van Zevenaar. De beoogde beeldkwaliteit van de gevels stegen (groen, afbeeldingen) dient te worden afgestemd tussen ondernemers en gemeente en vastgelegd worden in een handboek / beeldkwaliteitsplan waarin alle elementen van spandraden tot het kleurgebruik, formaat afbeeldingen, inhoud vastgelegd wordt (om verrommeling te voorkomen).

Toegepaste kunst op gevels en ruiten

De stegen tussen parkeervelden en winkelstraat worden ingezet als verhalenverteller van actualiteiten en historische stadsbeelden/feiten. Het huidige beeld van doodse stegen met dichtgeplakte etalages en blinde gevels wordt stap voor stap vervangen door open etalages en stijlvol grafisch opgemaakte afbeeldingen, die iets vertellen over activiteiten, evenementen en het Verhaal van Zevenaar. Ze worden afgewisseld met groene gevelbeplanting (zie blz 17). Bezoekers worden hierdoor meegenomen in de sfeer van 'Het Verhaal van Zevenaar' en geprikkeld om langer in het centrum te blijven. Door uit-agenda's worden bezoekers verleid om terug te keren.

Etalages

Lokale start-ups en aanstormend talent krijgen een podium in leegstaande panden aan de winkelstraat. Hier is ruimte om bezoekers kennis te laten maken met de innovatieve en creatieve kant van Zevenaar.

Verlichting

Historische panden worden aangelicht. Pleinen krijgen hun eigen accenten. Interactief straatmeubilair voegt een digitale laag toe aan het verhaal in de vorm van een muziekbank, verlichting, die mee kleurt met de festiviteiten en/of zich aanpast aan evenementen. Verdwenen historische structuren, stadspoorten en relaties worden stijlvol zichtbaar gemaakt met als voorbeeld de Limes, die in Utrecht weer herkenbaar gemaakt is (zie referentiebeelden).

Digitale laag

Wie wil weten hoe het Raadhuisplein er rond 1920 uit heeft gezien kan de smartphone op het plein richten en ziet het historisch straatbeeld. Social media en innovatie gericht op digitale kanalen brengen ongekende mogelijkheden met zich mee om het Verhaal van Zevenaar toegankelijk te maken.

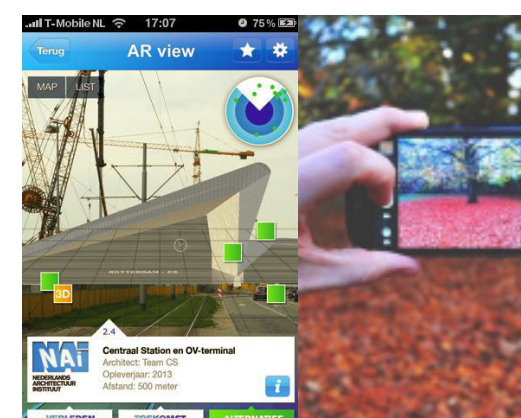
gedicht in combinatie met fontein of boomspiegel

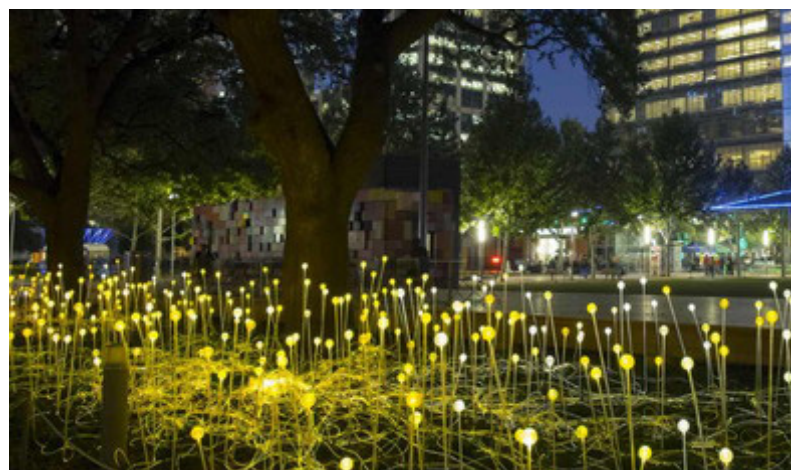
Gevelgedichten accentueren gevels

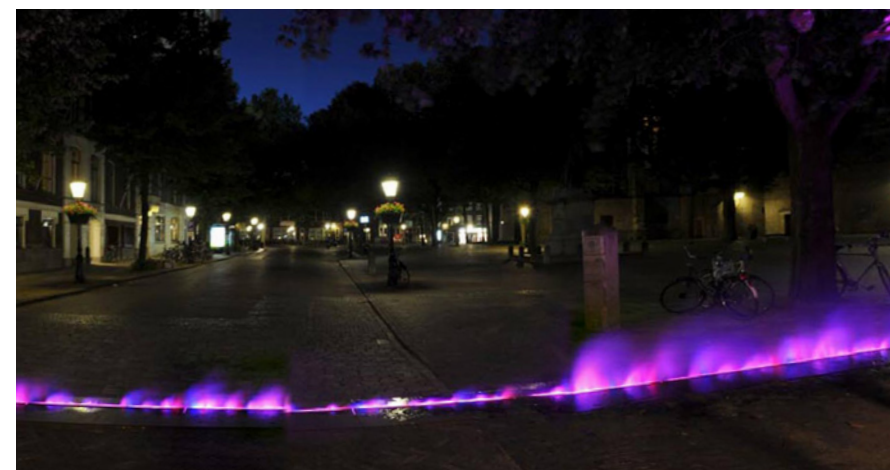
Gedicht over geschiedenis stad (voorbeeld Enschede)

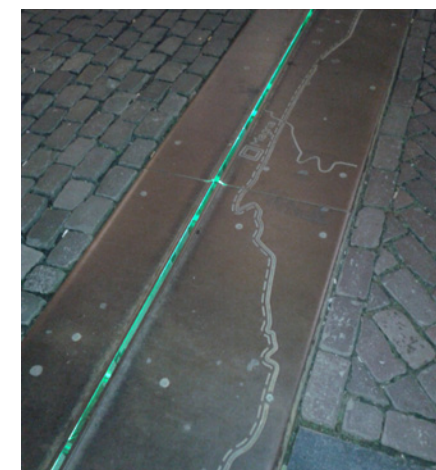
Via digitale kanalen historische gelaagdheid zichtbaar maken

Kunstobjecten tonen historie Zevenaar op eigentijdse stijlvolle manier

Historische entrees worden weer figuurlijk zichtbaar in het straat- en/of avondbeeld door stijlvolle kunstzinnige toepassingen van licht, stoom, etc

Bestaande situatie gevels: plint is los gekomen van bovenzijde bouwvolume, individuele panden zijn niet tot nauwelijks herkenbaar

gevelbeleid gericht op verticale geleding: panden staan 'met de voeten' op de grond, parcelering is over hele gevelhoogte herkenbaar aan de openbare ruimte, panden krijgen hun individuele uitstraling terug

Huidig beeld en impressie Grietsestraat:

Handhaven van het bestaande beleid en zorgen dat panden herkenbaar zijn: dit levert een evenwichtig straatbeeld op, waarin zowel de uitstraling van de gevels als het karakter van de openbare ruimte beter tot hun recht komen.

Huidig reclamebeleid

onderdeel van Nota Ruimtelijke kwaliteit:

- reclame afstemmen op en ondergeschikt aan architectuur, passend in het straat- of omgevingsbeeld
- samenhang en ritmiek van de gevel en straatwand zijn essentieel
- één reclame-uiting toegestaan evenwijdig aan de gevel en
- één reclame-uiting in de vorm van een lichtbak, (uithang) bord of vlag haaks op de gevel
- horizontale reclames mogen niet over de volle breedte

Voorstel aanvullend gevel- en reclamebeleid

Samenhang in straatbeeld

Zevenaar heeft een groot aantal mooie panden uit diverse bouwperiodes die het straatbeeld bepalen. Ingezet wordt op een samenhangend straatbeeld, zodat aandacht uit gaat naar gebouwen en openbare ruimte en niet alleen naar reclame-uitingen. Het huidige reclamebeleid kan beter gehandhaafd worden, waardoor het straatbeeld een rustigere uitstraling krijgt en een betere doorstroming ontstaat voor voetgangers en fietsers:

- terughoudend zijn in reclame-uitingen; voorkomen dat men elkaar probeert te overschreeuwen, subtieler kleurgebruik reclameborden
- subtiële belettering gevels
- stijlvolle reclames

Individuele panden

Wens is om de panden met de voeten op de grond te zetten. De bovenwoning visueel verbinden met de ruimte op de begane grond zorgt dat individuele panden weer herkenbaar worden, zodat gevels een prettige schaal krijgen (zie schema bladzijde 28). Dikke luifels en bakken boven entrees worden voorkomen. Het karakter van het centrumgebied wordt weer herkenbaar.

Open gevels

Voor de leefbaarheid van het centrum en het optimaliseren van de beleving is het prettig als gevels openheid hebben of mooi afgewerkt zijn:

- etalages waar dit mogelijk is
- aantrekkelijk avondbeeld etalages
- blinde gevels afwerken (zie bladzijde 27)
- overstekken en uitstekende luifels zoveel mogelijk voorkomen

Gezamenlijke visie

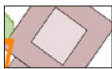
Afspraken tussen gemeente, eigenaren en huurders voor het verbeteren van gevels door bijvoorbeeld toepassing van groen, pop-up stores en transparantie van de pui.

Een belangrijke kwaliteit van Zevenaar is de relatie tussen de hoofdstraat en het achterliggend gebied. Aantrekkelijke straten en stegen verbinden het centrum met de groengebieden van Huis Seveaer, de ruimte rondom de Burcht en het Freulebos. Doorzichten worden gekoesterd. Groene plekken worden versterkt door op strategische plekken bomen te planten, zodat een relatie ontstaat tussen het lommerrijke winkelgebied en de bijzondere gebieden op de tweede linie.

Toolbox

- Plekken in de luwte verbonden via aantrekkelijke stegen en straten met groen
- Stadspark Freulebos wordt aantrekkelijk gemaakt voor verblijf, spelen, stallen van fietsen, etc
- Landgoed Seveaer wordt zichtbaar en toegankelijk
- Burcht Seveaer beter uitnutten voor verblijf en spelen: inbedden in het groen
- Binnenplaatsen programmeren
- Goede aansluiting op woonbuurten

Freulerbos: mogelijkheden voor spelen, een kiosk en/of de toegang tot een openbare fietsenstalling in het voormalige Raadhuis: aandacht voor de relatie met het Raadhuisplein via het tussenhof

Plukken, koken, eten en wandelen op de toegankelijke stadsboerderij Huis Seveaer: aandacht voor de visuele en fysieke relatie met het winkelgebied, de ruimte rond de kerk en het BAT-terrein

4. Pleinen

Huidige situatie: kunst en informele ontmoetingsplek

Buitenruimte Ontmoetingskerk, nu ontoegankelijk: in toekomst onderdeel van stedelijk weefsel centrumgebied?

Verhoogd terras zorgt voor duidelijke scheiding winkelstraat en horecaplein

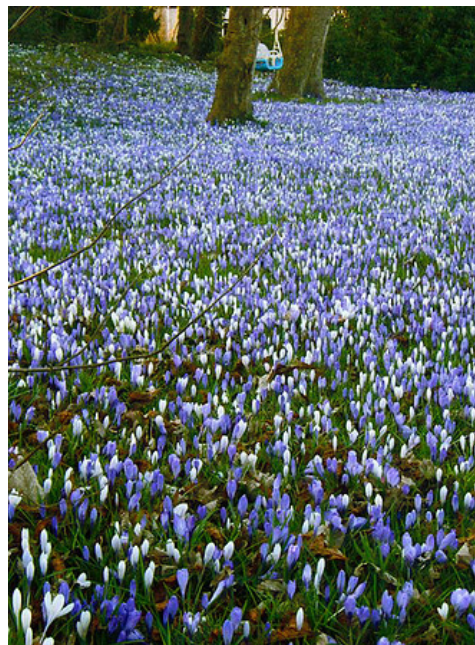
Haag omzoomt het horecaplein: robuuste, wintergroene haag

Horecaplein, zonder afscherming tussen de terrassen, omzoomd met een robuuste, groenblijvende haag

Podium waar je aan alle zijdes kunt zitten voorzien het centrum van ontmoetingsplekken en rustmomenten. Keuze om te zitten in de zon, in de schaduw, aan de straat of juist aan de zijde van de winkels, te spelen en/of op te treden.

Explosie van bloei in het gras rond de Sint Andreaskerk: bolgewassen

Haag omzoomt het horecaplein: het hoogteverschil kan vervallen, waardoor plein beter toegankelijk wordt voor mindervaliden

Bomen in combinatie met een klein podium op strategische plekken zorgen voor groen karakter en ook in de winter voor een prettige schaal in de openbare ruimte.

Ruimtelijke relatie met Huis Sevenaar herstellen:
zowel fysieke route als visuele relatie

Open gevel / Het
Verhaal van Zevenaar
aantrekkelijk beeld

Terrassen op stoep: zonder afscherming

Haag rondom terrassenplein
(maat terrassenplein n.t.b.)
hoogteverschil opheffen

Enkele keren per jaar explosie van kleur:
bolgewassen, veldbloemen

Fietsparkeren

Uitstraling entree centrum
aanpassen; inpassen route
autoverkeer

Ruimte voor hulpdiensten

Bijzondere boom

Horecaplein tussen de hagen

Het Marktplaatsplein was vroeger een groot plein met de markthal. Sinds de bouw van de bioscoop bestaat de Markt uit twee delen. Het horecaplein aan de noordzijde en een groene oase rond de kerk aan de zuidzijde. Het Horecaplein krijgt het plein een eigen karakter en minder rommelig beeld en wordt vergroend door de terrassen gezamenlijk op te nemen in een groene lijst in de vorm van een brede robuuste wintergroene haag. Het hoogteverschil kan vervallen, waardoor plein beter toegankelijk wordt voor mindervaliden. Het groen rond de kerk wordt gekoesterd en de entree van het winkelgebied wordt hier benadrukt door bolgewassen te voorzien. Deze zorgen enkele keren per jaar voor een kleurenspektakel. De ruimtelijke relatie tussen Marktplaatsplein en de ruimte rond de kerk met Huis Sevenaar kan worden verbeterd.

Podium met
Bijzondere boom

Bijzondere boom
open plek tussen
kerk en winkelstraat
/ steeg zonder hek
mogelijk?

De Zeven Aren

Podium met
bijzondere boom

> 3,50m vrije
doorgang t.b.v.
hulpdiensten

Ruimtelijke relatie met Huis Sevenaar herstellen:
zowel fysieke route als visuele relatie

— schaal 1:800

Huidige situatie: schaal en inrichting plein afgestemd op grootschalige evenementen, weinig verblijfskwaliteit, beperkte horeca

Centraal plein voor weekmarkt en evenementen

Huidig beeld: onduidelijke zonering verschillende gebruikers

Huidig beeld

Impressie Raadhuisplein

Evenementenplein tussen de bomen

Het Raadhuisplein ligt centraal in het winkelgebied en op het kruispunt van de twee belangrijkste routes in het centrum. Hier wordt de markt gehouden en is ruimte voor grootschalige evenementen.

In dit Inspiratiedocument wordt het plein beschouwd als een van de belangrijkste pleinen in een reeks van pleinen en groene openbare ruimtes tussen het station en het Muldershof langs de Kerkstraat - Marktstraat en Grietsestraat. Het Raadhuisplein is:

- een onmisbare schakel en een prettige open ruimte in het weefsel van straten, stegen en groene plekken;
- de grootste pleinruimte is multifunctioneel inzetbaar voor zowel grote als kleine evenementen en activiteiten, zoals markten, concerten, optredens, festivals;
- een plein in de open lucht met de ervaring van daglicht, lucht, bomen en aanliggende bebouwing;
- een plein waaraan gewoond wordt.

Dit zijn enkele redenen om het Raadhuisplein niet te overkappen met een groot dak en flexibele wanden. De overkapping is afgewogen (zie bijlage 2), maar om diverse redenen niet omarmd en/of integraal opgenomen.

Onmisbare pleinruimte in stedelijk weefsel

Een plein voor evenementen en de markt is onmisbaar en geeft charme aan het centrum van een stad. Gezamenlijke faciliteiten als grote flexibele tenten, elektrapunten/oplaadbatterij (ipv een aggregaat), loze leidingen kunnen worden voorzien in de aanpassingen van het plein. Een voorbeeld van een plein in de open lucht is de Parade in Den Bosch, waar elk jaar 25 - 30 evenementen en/of activiteiten zijn, die elk een eigen uitstraling hebben tegen het decor van de stad en het groen van de bomen rondom. De overige 2/3 deel van het jaar is het plein een prettige open ruimte zonder programma.

Verblijfskwaliteit

Voorstel is om rondom het plein meubilair te voorzien in de vorm van comfortabele banken, die tevens de doorgaande winkelroutes van het plein scheiden. Onder de boom aan de westzijde van het plein kan een grote stadstafel worden voorzien.

Tussenhof verbindt plein en bos

De plek tussen het Raadhuisplein en het Freulebos wordt heringericht tot aantrekkelijk groen tussenhof. De boom wordt ingepast. Eventueel kunnen groene gevels voorzien worden om de plek aantrekkelijker te maken. Door hier een bank te plaatsen wordt de plek geaccentueerd en aantrekkelijker gemaakt.

Carillon

De verschijningsvorm en klanken van het carillon zijn onderdeel van het collectief geheugen van het plein. Bij een verdere uitwerking van het plein dient een goede plek op het Raadhuisplein te worden gevonden, afgestemd op de herbestemming van het voormalige gemeentehuis.

Huidige situatie
Groen lommerrijk hof door grote platanen: bomen zijn relatief groot; pleinruimte wordt snel te donker

Gedateerde architectuur met zware donkere luifels
Woningen boven de winkels

Hof functioneert als speel- en ontmoetingsplek

Horeca met afgeschermd terrassen, rommelig beeld
Veel schaduw van de bomen

Zware donkere luifels en overkappingen zijn nu beeldbepalend

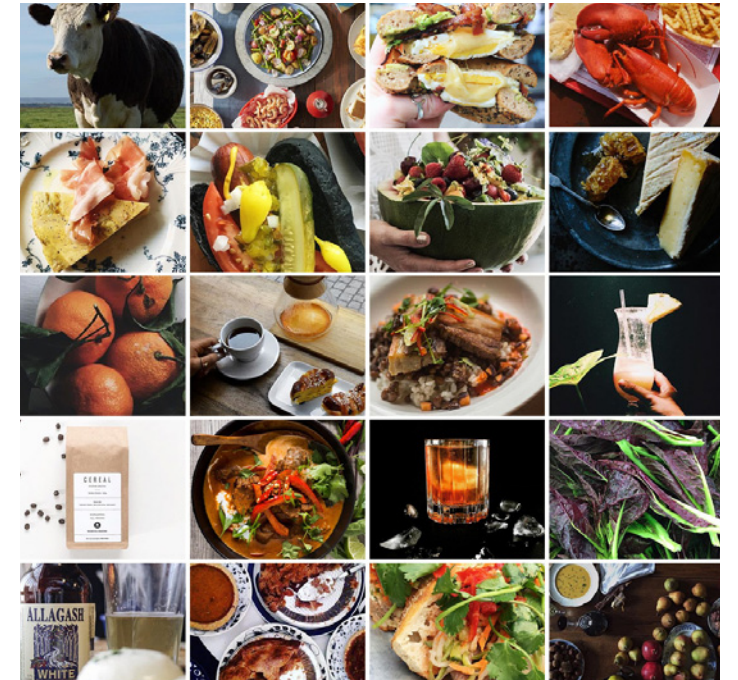
Minder zware luifels: lichtere terughoudende kleur, eventueel met glas

Spelen centraal op het plein behouden als trekpleister

Muldershof programmeren als foodmarket met thematische evenementen

Lokale producten en streekproducten naast exotische producten

Lommerrijke sfeer onder platanen behouden

Muldershof programmeren als foodmarket met thematische evenementen

Terrassen lopen in elkaar over; ontmoetingsplein

Van lokale tot exclusieve exotische producten; voor elk wat wils

schaal 1:500

Besloten groen hof

Het Muldershof ligt mooi besloten in het stedelijk weefsel los van de winkelstraat, maar temidden van een prettige reeks van (groene) plekken en is aan alle zijden verbonden met haar omgeving.

Aan de Grietsestraat ligt een soort voorplein dat in de toekomst wordt geaccentueerd met twee kleine podia en met markante bomen met sierwaarde. Via de bestaande groene entree komt men van dit voorplein op het Muldershof zelf. Voorstel is om in deze entree fietsparkeerplaatsen te voorzien en blinde gevels aantrekkelijker te maken, door ze open te maken of op een stijlvolle manier het Verhaal van Zevenaar (historie, evenementen, uit-agenda, verhalen, etc) uit te dragen.

De stegen vanaf de parkeerplaatsen worden aantrekkelijker gemaakt door hier zoveel mogelijk daglicht te voorzien. Bekeken kan worden of het mogelijk is om de daken boven de stegen aan de zuidwestzijde te verwijderen waardoor er een soort van 'tussenhof' in de open lucht met twee kiosken (dit zijn de huidige winkels onder de luifel) ontstaat. Een bijzondere boom kan de plek markeren.

Foodmarket 'Smuldershof'

Voorstel is dat de winkels zich gezamenlijk profileren als de Zevenaarse foodmarket. Dit zou een mooie aanvulling zijn op het evenementenplein Raadhuisplein en het horecaplein van de Markt. Een foodmarket past naadloos in het voorgestelde marketingconcept 'Het Heerlijke Hart van Zevenaar' (van Bolder Brands). Hier kan friet, pizza, ijs en/of shoarma gegeten worden, een chique taart besteld worden of bijzondere specerijen en/of verse groenten worden gekocht. Elke maand of week kan er op een vast moment een foodevenement in de vorm van een proeverij, workshop, etc. plaatsvinden, waardoor Muldershof in het geheugen van de bezoekers opgenomen wordt en zal gaan functioneren als volwaardig plein in het centrum Zevenaar. Door de stadstafel, het podium en een open karakter van de terrassen, kan een lommerrijk verblijfsplein met unieke sfeer ontstaan.

Gevels

De uitstraling van het hof kan worden verbeterd door de bomen en luifels minder zwaar te maken. De luifels kunnen subtieler gemaakt worden en/of in een lichte frisse terughoudende tint (wit, grijs) geschilderd worden. Als het gevelbeleid wordt gevolgd, zal het hof meer gaan passen bij het winkelgebied zonder zijn eigenheid te verliezen. De bomen kunnen worden gekandelaberd waardoor meer licht tussen de kronen door valt.

Achterstraat (straat tussen Haspelstraat en ALDI)

Door diepe panden op te splitsen kunnen er voorkanten aan de Achterstraat komen te liggen. Deze entrees en etalages in combinatie met een goed ingepaste afvalinzamelingsplek zorgen voor een aantrekkelijker route van de parkeerplaatsen naar de winkelstraat.

Huidige situatie
Entree met kunstwerk sigaret

hekwerk schermt BAT-terrein van Kerkstraat
Markante bomen

Kerkstraat met gestoken parkeren en hekwerk
BAT-terrein ligt los van de straat

Zijstraat is afgesloten en was onderdeel bedrijf

Entree stadskantoor aan parkeerplein

Verharde plint met terrassen en verblijfsplekken: overig deel terrein zo groen mogelijk invullen

Ontmoetingsplek in vorm van stadstafel onder bestaande bomen

Ruimte tussen Kerkstraat en Gemeentehuis - Hal 12: zo groen mogelijk invullen: fietsparkeren organiseren in de zijstraat

Luchtfoto situatie 2017 BAT-terrein

Voorhof gemeentehuis - Hal 12

als uitnodigende ontvangstruimte
open karakter tussen Kerkstraat en BAT-
terrein: hekken en slagbomen voorkomen,
ook parkeren is hier minder gewenst

Monumentale bomen inpassen en ruimte
inrichten als verblijfsruimte met een
groene uitstraling. Mogelijkheden voor
waterberging voorzien. Parkeren is minder
gewenst

Kunstwerk inpassen

Plint rondom gebouw aantrekkelijk maken:
terrasachtige invulling met banken en
picknicktafels; gebruik door bezoekers
gemeentehuis, ambtenaren en/of horeca
Hal 12

zijstraat benutten voor toegankelijkheid
Hal 12 en fietsparkeren Hal 12

enkele parkeerplekken inpassen nabij de
ingang van het gemeentehuis

Visuele (groen structuren, zicht) en fysieke
(langzaam verkeersverbindingen) relatie
Huis Sevenaer versterken, indien mogelijk

Terras plint Hal 12; inpassen bestaande monumentale bomen

Het voorhof valt niet binnen het plangebied van dit
inspiratiedocument. Het programma van eisen zal zich de
komende tijd uitkristalliseren. In de geest van de voorstellen in
dit inspiratiedocument benoemen we hieronder de kansen voor
het voorhof, vanuit de openbare ruimte gezien.

Groene plek aan Kerkstraat

Het voorhof van het Gemeentehuis - hal 12 bestaat uit
relicten uit het verleden. Aan de Kerkstraat liggen openbare
parkeerplekken tussen volwassen platanen, met daarachter
een groot hekwerk dat het fabrieksterrein afschermde van het
openbaar gebied.

Hierdoor ligt de ruimte volledig los van de straat.

Het terrein is ingericht met parkachtig groen, een groot
kunstwerk van een sigaret en veel verharding om op te parkeren.
De zijstraat ten noorden van het terrein, voor de voormalige
Hubo, is geprivatiseerd. Hier kan men een glimp opvangen van
Huis Sevenaer dat er achter ligt.

Open groen karakter, auto te gast

Nu het terrein het voorhof is van het gemeentehuis en ook
Hal 12 hier gevestigd is, ontstaat de kans om het gebied opnieuw
in te richten en het groene karakter ten volle te benutten. Het
gebied kan hierdoor veel meer de uitstraling krijgen van een
verblijfsgebied door de verharding te vervangen door groen.
De parkeerplaatsen die aan de Kerkstraat liggen worden
verplaatst. Het hek wordt opgeruimd. Hierdoor kan een groene
plek ontstaan aan de Kerkstraat. Een grote stadstafel onder
de monumentale bomen kan duidelijk maken dat dit gebied
vrij toegankelijk is en iedereen uitgenodigd wordt om hier te
verblijven. Aan het gebouw kan een plint met verblijfsplekken
(banken, picknicktafels, kleine bomen) worden voorzien om
overdag te lunchen in de zon en 's avonds om een drankje
te drinken na de voorstelling. Enkele parkeerplaatsen voor
mindervaliden en trouwerijen worden in het groen ingepast
nabij de entree van het gemeentehuis.

Ruimtelijke relatie Huis Sevenaer

Vanaf het voorterrein is een ruimtelijke relatie mogelijk met
Huis Sevenaer. Wanneer de kans zich voordoet, kan hier een
verbinding ontstaan tussen Hal 12 en het restaurant/eetlokaal/
terras bij de stadsboerderij.

Terras voor Hal 12 onder de bomen

5. Faserings- & actieplan

1 - 2 jaar Quick wins

- Door Gemeente:
- opruimen van het centrum door o.a. obstakels als paaltjes te verwijderen en structuur aan te brengen in de bebording
  - planten van bomen en plaatsen van podia op strategische plekken
  - bijzondere bomen markeren historische entrees
  - planten bloembollen rond kerk
  - fietsnietjes plaatsen in stegen + handhaving vaststellen + uitvoering handhaving
  - handhaving op gevel- en reclamebeleid
  - herinrichting Raadhuisplein koppelen aan herontwikkeling oude raadhuis (en opknappen van Freulebos), aandacht voor gebruik door evenementen / markt
  - herinrichting voorterrein BAT koppelen aan ontwikkeling Hal12/gemeentehuis
  - Beeldkwaliteit definiëren gevels stegen (groen, afbeeldingen) i.s.m. ondernemers: starten met toegepast kunstproject op gevels van stegen en
  - starten met vergroenen gevels/stegen: geveltuinenproject
  - goede communicatie over de nieuwe locaties waar fietsen gestald mogen worden en handhaving hierop
  - kandelaberen platanen Muldershof: lichttoetreding pleinruimte verbeteren
- Door ondernemers en pandeigenaren:
- Beeldkwaliteit definiëren gevels stegen (groen, afbeeldingen) i.s.m. Gemeente en het Verhaal van Zevenaar zichtbaar maken in de stegen en
  - starten met vergroenen gevels/geveltuinenproject
  - profileren van Muldershof als foodmarket met maandelijks evenementen en aantrekken ondernemers binnen profiel ‘food’
  - openen van plinten en mooie afwerking van gevels:
    - etalages waar dit mogelijk is
    - aantrekkelijk avondbeeld etalages
    - blinde gevels afwerken (zie bladzijde 25)
  - innoveren en samenwerking op het gebied van bevoorrading en pakketservice om distributieverkeer/overlast in de winkelstraat terug te dringen

2 - 5 jaar Middellange termijn

- Door Gemeente:
- Markt herinrichten: zonering met hagen, podia aanbrengen, opnieuw indelen / verdelen van terrassen, etc
  - herinrichten Muldershof: openbare ruimte: stadstafel, podium met boom, verharding
  - handhaven reclamebeleid en fietsparkeerbeleid
  - goede communicatie over de nieuwe locaties waar fietsen gestald mogen worden en handhaving hierop
  - innoveren en samenwerking op het gebied van bevoorrading en pakketservice om overlast in de winkelstraat terug te dringen
- Door ondernemers en pandeigenaren:
- herinrichten Muldershof: architectonische aanpassingen stegen en luifels
  - vergroenen gevels / geveltuinenproject op basis van beeldkwaliteitsplan fase I
  - terugbrengen van uitstraling individuele panden: bovenwoning visueel verbinden met de ruimte op de begane grond
  - openen van plinten en mooie afwerking van gevels:
    - etalages waar dit mogelijk is
    - aantrekkelijk avondbeeld etalages
    - blinde gevels afwerken (zie bladzijde 25)
  - innoveren en samenwerking op het gebied van bevoorrading en pakketservice om overlast in de winkelstraat terug te dringen

5 - 15 jaar lange termijn

- Door Gemeente:
- vervangen masten door slimme masten
  - vergroenen parkeervelden
  - afsluiten van transporthof naast Muldershof met bijzondere poorten (kunstproject)
  - handhaven reclamebeleid en fietsparkeerbeleid
  - entrees herkenbaar maken
- Door ondernemers en pandeigenaren:
- terug brengen van individuele panden: bovenwoning visueel verbinden met de ruimte op de begane grond

Direct starten
De ambitie voor het centrum van Zevenaar is in dit document helder verwoord. In dit hoofdstuk schetsen we kort op welke wijze deze ambitie tot realisatie kan worden gebracht. Vanuit het inspiratiedocument zijn concrete maatregelen of uitwerkingsopgaven te destilleren. Hierbinnen is vervolgens een prioritering aan te brengen. Sommige maatregelen zijn reeds zeer concreet of kleinschalig en kunnen nog dit jaar of volgend jaar worden gerealiseerd. Dergelijke korte termijn maatregelen zijn bijvoorbeeld het meeliften met projecten als bebouwing Raadhuisplein of het Cultuurhuis. Voor de stegen kan een beeldkwaliteit gedefinieerd worden voor het groen (bevestiging, type) en afbeeldingen. Vanuit bestaande investeringsprogramma’s of met kleine financiële injecties kunnen deze maatregelen reeds in gang gezet worden, om een eerste aanzet te geven om de voorstellen uit het inspiratiedocument zichtbaar te maken

- Korte termijn 1- 2 jaar
- Middellange termijn 2-5 jaar
- Lange termijn 5 - 15 jaar

Investerings
Naast gemeentelijke gelden kan ook worden gekeken naar andere dekkingsmogelijkheden. Daarbij valt te denken aan: particuliere investeringen: koppeling van maatregelen kan leiden tot synergie binnen het plangebied waardoor initiatiefnemers bereid zijn te investeren in het plangebied en/of subsidies vanuit de Provincie beschikbaar gesteld kunnen worden.

Voor de realisatie van dit inspiratiedocument wordt nadrukkelijk ook gekeken naar particuliere initiatiefnemers die zelf een idee willen verwezenlijken en daarmee bijdragen aan een attractief en levendig centrum. Huis Sevenaer is hier een voorbeeld van, maar ook nieuwe initiatiefnemers worden uitgedaagd om met ideeën te komen die de ambitie werkelijkheid maken.

Het inspiratiedocument als start
De vaststelling van het Inspiratiedocument is niet het einde, maar de start van het proces om Zevenaar een attractief centrum te geven welke de concurrentie met de regio kan aangaan en tegelijkertijd de bewoners trots maakt op hun centrum!

Bijlagen

Door het organiseren van een inloopavond op 11 juli 2017 zijn de ideeën en wensen van burgers en ondernemers in Zevenaar geïnventariseerd. Iedereen is uitgenodigd om op een grote kaart van het centrum met post-its hun input te plaatsen. Medewerkers van Buro Lubbers en de gemeente waren aanwezig om gericht vragen te beantwoorden van aanwezigen als ook één-op-één informatie te verzamelen over de wensen met betrekking tot het centrumgebied. Deze avond heeft veel inzicht gegeven in de behoeftes, kansen en knelpunten. In dit inspiratiedocument zijn gemene delers opgenomen. De lokale kennis en input heeft geleid tot de voorstellen in dit rapport, die antwoord geven op ideeën die spelen bij bewoners, bezoekers, ondernemers en vastgoed eigenaren en waar de bestaande dynamiek wordt aangegrepen om een kwaliteitsslag te maken in het centrum.

Tijdens de inloopavond en aanvullende mails was er veel overeenstemming over:

- Beleving en sfeer van het centrum dient centraal te staan;
- Verblijfskwaliteit verbeteren en vergroten aanbod;
- Rommelig straatbeeld: roep om gevelbeleid en handhaving daarop;
- Er wordt meer aandacht gevraagd voor blinden en mindervaliden;
- Entrees nodigen onvoldoende uit;
- Veel ideeën omtrent beleid en programma (Dit valt deels buiten de scope van deze opdracht, waar mogelijk is er invulling gegeven aan deze behoefte);
- Meeste discussie ging over het toekomstig gebruik van het Raadhuisplein, de inrichting van de winkelstraat en profilering van het Muldershof.

Winkelstraat

- Fietsers zijn een lust en een last in de winkelstraat. Meerwaarde voor reuring wordt gezien, maar er is een roep op de verschillende stromen beter op elkaar af te stemmen;
- Beleving centraal stellen;
- Groenstructuur versterken;
- Rommelig straatbeeld, behoefte aan gevelbeleid en opwaardering gevels;
- Bevorderen van wonen boven winkels ten behoeve van levendigheid buiten winkeltijden.

Grietsestraat & Didamsestraat

- Belangrijke aanloopstraten voor centrum maar geen warm welkom;
- Meer verblijfskwaliteit gewenst.

Raadhuisplein

Veel overeenstemming over Raadhuisplein;

- Centrale plek in de stad voor evenementen maar ook een aangename plek wanneer er geen evenementen zijn;
- Verhogen van verblijfskwaliteit en sfeer;
- Goede verbinding creëren met Freulebos;
- Wekelijkse markt openheid en de bomen worden positief ervaren;
- Overkapping is een groot discussiepunt, er zijn voor- en tegenstanders aanwezig.

Muldershof

- Donkere stegen vormen onaangename routes;
- Verkleuring programma mogelijk ten behoeve van compact centrum;
- Meer sfeer en moderniseren; gewenst
- Menselijke maat ontbreekt;
- Fontein vormen ontmoetingsplek voor kinderen, in de winter alternatief gewenst;
- Oplossing voor achterkanten en blinde gevels gewenst.

Markt

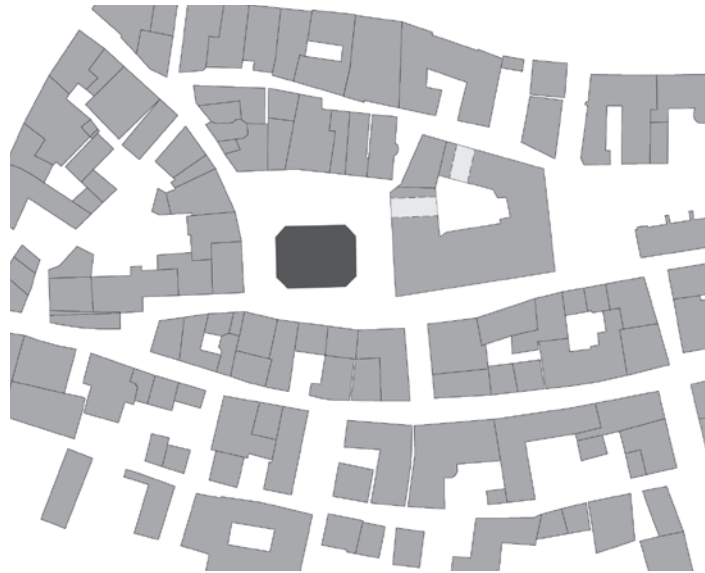
- Wordt als een prettige en gezellige plek ervaren;
- Verhoging wordt gewaardeerd omdat het nu voor een scheiding zorgt tussen voetgangers/fietsers en terrassen (bij verdwijnen verhoging deze scheiding behouden);
- ruimte rond Kerk is mooi, maar kan meer bloei gebruiken als entree winkelgebied;
- Historische structuur van de markt is niet meer aanwezig, vraag of deze hersteld kan worden.

Naast de inbreng op de avond zelf is vanuit de ondernemers een schouw georganiseerd op 11 juli. Daarnaast zijn wensen gedeeld via het emailadres van de gemeente. Ook deze inbreng is meegenomen in de afwegingen en hebben bijgedragen aan de voorstellen in dit rapport.

Martel | Halle de Martel

Plein: 33 x 33 meter
 Functie: Stadhuis, markt
 Overkapping: 22,5 x 17,5 meter
 Door beperkte hoogte vormt overkapping donkere plek op het plein. Door pilaren heeft het de uitstraling van een gebouw

Gent | Poeljemarkt / Emile Braunplein

Plein: 90 x 130 meter
 Functie: Centraal plein
 Overkapping: 40 x 16 meter
 Icoon, architectonisch volume en trekpleister

Delft | Bastiaansplein

Plein: 50 x 70 meter
 Functie: Winkels en horeca
 Overkapping: 22 x 12
 Luifel met zonnepanelen en klimplanten boven entree parkeergarage / horeca

Zevenaar | voorstel luifel Raadhuisplein

Plein: 40 x 65 meter
 Functie: Evenementenplein, weekmarkt
 Overkapping: 12 x 8 meter
 Ranke overkapping, beperkte grootte in verhouding met de ruimte;
 mogelijkheden voor podium terras, kleine boekenmarkt, etc

Goed functionerende overkappingen voegen zich op een vanzelfsprekende manier in de ruimte. omdat er voldoende lucht en ruimte overblijft om een open plein te ervaren.

Het Raadhuisplein heeft een sterke ruimtelijke relatie met de omliggende straten en het stedelijk weefsel. De overdekte ruimtes in het Scheepvaartmuseum en het Provinciehuis zijn niet vergelijkbaar, omdat ze functioneren als de lobby van een monofunctioneel gebouw en aan alle zijden door wanden omsloten zijn.

Op het Schouwburgplein in Antwerpen staat een grote overkapping (70 x 70m). Deze luifel overdekt maar een deel van het plein waardoor de luifel ondanks zijn grootte een zelfstandig element is op het plein. De hoogte is afgestemd op de hoge wanden van de omliggende bebouwing.

Historie Raadhuisplein

In de Tweede Wereldoorlog ging Huis 't Hoek op de hoek van de Grietsestraat en Arnhemseweg door Duitse bombardementen verloren en werd niet meer opgebouwd. Op deze plek ontstond het Raadhuisplein toen rond 1955 in het 'Freulebos' het gemeentehuis gebouwd werd. Inmiddels bestaat het Raadhuisplein meer dan een halve eeuw en vinden hier naast de weekmarkt diverse evenementen plaats. Vanuit de openbare ruimte en beleving van het centrumgebied wordt het Raadhuisplein beschouwd als een van de belangrijkste pleinen in een reeks van pleinen en groene openbare ruimtes tussen het station en het Muldershof langs de Kerkstraat, Marktstraat en Grietsestraat.

Overkapping gehele pleinruimte

Vanuit (een aantal) ondernemers, centrummanagement en evenementenorganisatoren bestaat de wens om het Raadhuisplein te voorzien van een overkapping, zodat er een evenementenplek ontstaat die jaarrond gebruikt kan worden en onafhankelijk van weersomstandigheden kan functioneren. Op dit moment worden voor elk evenement tenten, podia, luifels, kramen gehuurd, die zwaar drukken op de begroting van het evenement. Door een overkapping met verzinkbaar podium kunnen deze kosten bespaard worden. De kosten voor aanschaf, onderhoud, schoonmaak en beheer van de overkapping zullen wel gefinancierd moeten worden. Inmiddels zijn mogelijkheden voor een overkapping onderzocht, waarin ook flexibele wanden overwogen worden. Door de grootte in combinatie met wanden zal het geheel gaan functioneren als een besloten evenementenruimte. Dit betekent dat het plein bebouwd wordt en hierdoor onttrokken wordt aan het publiek domein. Ten tijde van een evenement kan de overkapping een grote bijdrage leveren aan de sfeer. Op alle andere dagen in het jaar is deze minder aantrekkelijk. Een stadsplein heeft een totaal andere ervaring en beleving van openbare toegankelijkheid dan een gebouw. Daarnaast ontbreekt de ervaring van de open lucht, door het gebrek aan direct zonlicht, regen op de bestrating, wind, etc.

Pleinruimte onderdeel openbaar gebied

Vanuit de openbare ruimte en dit inspiratiedocument is het Raadhuisplein:

- een onmisbare schakel en een prettige open ruimte in het weefsel van straten, stegen en groene plekken;
- de grootste pleinruimte is multifunctioneel inzetbaar voor zowel grote als kleine evenementen en activiteiten, zoals markten, concerten, optredens, festivals;
- een plein in de open lucht met de ervaring van daglicht, lucht, bomen en aanliggende bebouwing;
- een plein waar aan gewoond wordt.

Verhouding overkapping - ruimte

Een overkapping kan het karakter van een plein versterken.

Zorgvuldig ontwerp van maat en de hoogte door de maatverhoudingen af te stemmen op de grootte van de pleinruimte, de hoogte en het karakter van de wanden kunnen een pleinruimte versterken.

Rond het Raadhuisplein wordt gewoond op de eerste verdieping. Aanwezige bomen dienen zoveel mogelijk te worden ingepast.

Vanuit de vraag naar een bijna volledige overkapping van het Raadhuisplein is onderzoek gedaan naar pleinen die overkapt zijn. Overkapte pleinen met een vergelijkbaar karakter, schaal, pleinwand en functie als het Raadhuisplein hebben we niet aangetroffen in Nederland. Grote evenementen wijken in andere steden meestal uit naar evenementenhallen en/of sporthallen net buiten het centrum of passen de inrichting met tenten en luifels per evenement aan (bijvoorbeeld Parade 's-Hertogenbosch) zoals nu ook in Zevenaar gebeurt.

Hiernaast wordt een vergelijking getoond van overkappingen op pleinruimtes, die goed functioneren. Het blijkt dat ze zich voegen in de ruimte, omdat er naast de overkapping voldoende lucht, daglicht en vrije pleinruimte over blijft. Ze vormen een icoon en staan als solitair element op het plein. Een van deze overkappingen zou qua verhouding mogelijk zijn op het Raadhuisplein en bij kunnen dragen aan het plein als evenementenplek, centraal ontmoetingsplein en terrein voor de weekmarkt.

De binnenpleinen van het Scheepvaartmuseum in Amsterdam en het Provinciehuis te Arnhem functioneren als de lobby van een monofunctioneel gebouw. Ze zijn aan alle zijden door wanden omsloten, terwijl het Raadhuisplein juist een sterke ruimtelijke relatie met de omliggende straten heeft. Het buitengevoel met de wind en regen, met grote bomen en de geluiden en geuren die bij de stad horen zijn niet aanwezig.

Evenementen faciliteren en zoeken naar mogelijkheden om kosten te besparen

Vanuit de wens om kosten te besparen kunnen andere oplossingen overwogen worden: in plaats van een overkapping zou een optie kunnen zijn om gezamenlijk een tent of luifel aan te schaffen, die aanpasbaar is op de verschillende (maat van) evenementen. Wanneer het Raadhuisplein opnieuw ingericht wordt kunnen ankerpunten voor deze tent(en), rioolpunten, bierleidingen etc. in de vloer ingepast worden, waardoor deze kosten in de toekomst bespaard kunnen worden. Ook kan bijvoorbeeld gezamenlijk een sterke batterij aangeschaft worden, die evenementen van (groene) stroom voorziet en waardoor de huur van aggregaten bijvoorbeeld beperkt kan worden.

Openbare ruimte Raadhuisplein behouden

Op basis van onderzoek naar overkappingen van pleinen en vanuit de betekenis die het Raadhuisplein heeft voor de openbare ruimte van Zevenaar wordt geadviseerd het Raadhuisplein niet te overkappen en niet te bebouwen (dak met wanden), maar als multifunctioneel evenementenplein in de open lucht te behouden.

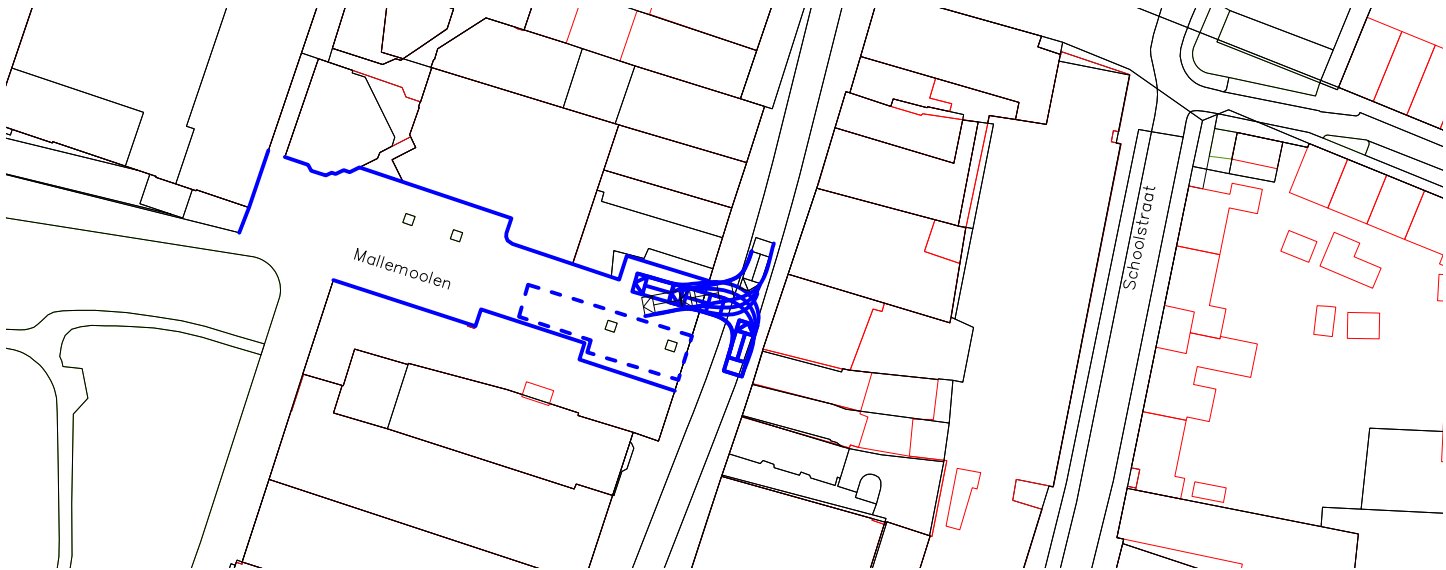

Calamiteitenverkeer

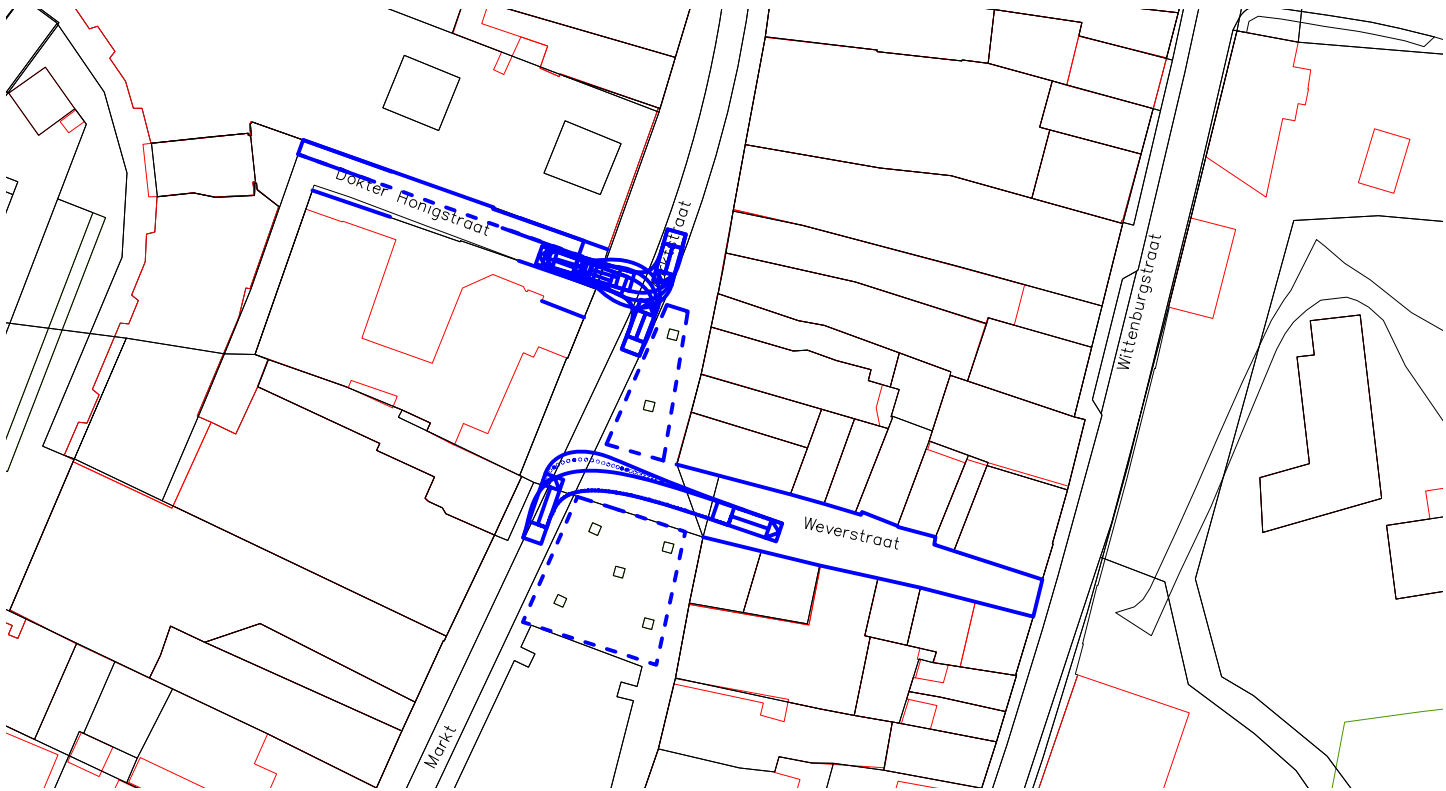
Het centrum moet bereikbaar blijven voor calamiteitenverkeer en hulpdiensten. Nu we de fietsen plaatsen in de zijstraten is het belangrijk dat de 3,50m vrije ruimte beschikbaar blijft. Dit is de reden dat in de Dokter Honigstraat maar aan één zijde fietsnietjes geplaatst kunnen worden.

Laden en lossen

Daarnaast is het belangrijk dat er voldoende ruimte over blijft voor het laden en lossen door vrachtverkeer. Kritieke plek is de overgang Markt - Weverstraat. Hier zijn de bochtsralen aangegeven op de kaart linksonder. De ruimte die overblijft kan ingericht worden met fietsnietjes, podia en bomen.

Bochtstraal calamiteitenverkeer Mallemolen - Grietsestraat

Bochtstraal calamiteitenverkeer Dokter Honigstraat en
Bochtstraal vrachtauto ten behoeve van laden en lossen Weverstraat.
De gestippelde vlakken zijn plekken waar ruimte is voor podia, bomen en fietsnietjes

Projectteam Gemeente Zevenaar

Yvette Abbing - Projectleider
Saskia Verkade - Communicatie
Ruben Bakker - Stedenbouw
Dick Molema - Groen
Patricia van Wachtendonk - Verkeer

Centrummanagement

Ton van Lier - Centrummanager Zevenaar

Buro Lubbers

Peter Lubbers
Froukje Nauta
Merijn De Veer

Juni 2017 - Februari 2018

opdrachtgever:

ontwerp:

BURO LUBBER

landschapsarchitectuur & stedenbou

BURO LUBBERS
landschapsarchitectuur & stedelijk ontwerp

Inspiratiedocument

OPWAARDERING OPENBARE RUIMTE ZEVENAAR

februari 2018

